

ZÁGONI ATTILA

JÉGBE HÚTOTT SZERENCSE

HUMORESZKEK, SZATÍRÁK, PARÓDIÁK

TARTALOM

HUMORESZKEK, SZATÍRÁK

SZTÁRPARÁDÉ

HANTAFŰ

PAROLÁZZUNK SZOBRAINKKAL!

AZ ELSŐ ÖRÖMÖK

MORZEJELEK A KONYHÁBÓL

JÉGBE HÚTOTT SZERENCSE

GARANTÁLT NÉPI

A FÜLETLEN GOMB

GRANDIÓZUMOK

VALAMI NINCS RENDJÉN

SZURKOLÓSORS

A TÉMA KÖTÉLEN SZÁRAD

EGY RAJONGÓ LEVELE

AZ IDEGENVEZETŐ

INTERJÚ

A JELIGE KIFAKADÁSA

HIGHFEJ-DÍJ

SZÓSEJTÉSEK

A NAPOSCSIBÉK SZEREPE A CSECSEMŐNEVELÉSBEN

LA DOLCE VITA?

A FELSZÓLALÓ

PARÓDIÁK

HOGY ÍRNÁ MEG?

LÁZMÉRŐ

GÁLFALVI GYÖRGY

CZEGŐ ZOLTÁN

CSIKI LÁSZLÓ

ÉLTETŐ JÓZSEF

FARKAS ÁRPÁD

KENÉZ FERENC

KIRÁLY LÁSZLÓ

KOCSIS ISTVÁN

MAGYARI LAJOS

MOLNOS LAJOS

TÖMÖRY PÉTER

VÁRI ATTILA

TÖBB FORRÁSBÓL EGY DERÍTŐBE

SZŐCS GÉZA

BALLA ZSÓFIA

CSEKE PÉTER

ELEKES FERENC

MANDICS GYÖRGY

PALOCSAY ZSIGMOND

BEKE GYÖRGY

HUMORESZKEK, SZATÍRÁK

SZTÁRPARÁDÉ

- Figyelem, figyelem! Ma este, sötétedés után két perccel rendkívüli cirkuszelőadás. Bűvész-mutatványok már az előcsarnokban: fejről eltűnik a kalapja, bal karjáról az esernyője, jobb karjáról a felesége. A porondon fognak ugrándozi a cirkusz kutyái, a nézőtéren a kutyák bolhái. Fellép Maestro Leoni oroszlanetető. Először csak fejét dugja a fenevad szájába, utána bedugja a fülét is, hogy ne hallja a csámcsogást. Maestro Fachetti tüzet nyel, Maestro Saitati kardot nyel.

- Hajmeresztő egyensúlygyakorlatok a kupola alatt! A kötéltáncos halálmegvető nyugalommal végiglibeg egy hálón, miközben feje fölött életveszélyes magasságban cidrizik a kötélt. Közönséges porcelán tányér szélén egyensúlyoznak a Spagetti testvérek, és villahegyen Maestro Macaroni...

- És végül szenzációs erőgyakorlatok! Maestro Musculanti izomkolosszus bal kezével felemeli egyik társát, jobb kezével felemeli másik társát, két ujjával felemeli a sérvkötőjét...

HANTAFŰ

- Tessék parancsolni, tessék, tessék! Itt kapható a teleholdkor szárított Herbaris universalis nevű gyógyfű. Kitűnő orvosság szívdobogás ellen. Egy adagtól kimarad minden második dobbanás, két adagtól kimarad a többi is. Nagyon jó köptető, hánytató és altató. Kis adagtól kicsit köpik, nagy adagtól nagyot alszik. Egyik fajtája a Herbaris universalis congelatis. Kiváló gyógyszer a fagyás megelőzésére, de a kúra csak szobahőmérsékleten, paplan alatt eredményes.

- Tyúkszemre? Herbaris universalis cotcodacis. Mindenféle tyúkszemre jó, nem számít, hogy kendermagos, Leghorn vagy Rhode Island-i. A lábat alaposan kiáztatjuk, a tyúkszemet alaposan kivágjuk, és megiszunk egy jó adag gyógyteát, tetszés szerint ízesítve rummal vagy citrommal. Szúnyogcsípésre pedig itt a Herbaris universalis rovarorum. Pontosabban a csípés megelőzésére. Főzünk egy fazéknyi teát, beleöntjük a fürdőkádba, és elmerülünk a vízben, úgy, hogy csak az orrunk hegye maradjon kinn. Ha még így is arcátlankodnak a szúnyogok, akkor teljesen elmerülünk benne.

- Bélcsavarodásra legjobb a Herbaris universalis antispiralis. Garantáltan kiegyenesíti a beleket, sőt egy töményebb főzet még a csavarszeget is. Légyirtásra? Ugyancsak Herbaris universalis. Főzünk belőle egy jó adag teát, majd veszünk egy légyecsapót, belemártjuk a főzetbe, és utána agyoncsapkodjuk a pimasz rovarokat. Ha a légyecsapó jó, a tea hatása eléri a száz százalékot.

- Rekedtségre? Herbaris universalis garatorum. Egy főzettől elmúlik a rekedtsége, kettőtől már kórustag lehet, háromtól szólóénekes az operában, de ha négyet iszik meg, akkor éneklés közben ki kell mennie...

Azért mondom, csak tőlem vásároljon gyógyfüvet, mert én tanácsot is adok hozzá. Kakas-szókor kihallgatott, hantafűvel hintáztatott szaktanácsot.

PAROLÁZZUNK SZOBRAINKKAL!

Világszerte elterjedőben van a „Parolázzunk szobrainkkal” nevű mozgalom, melynek hívei összehaverkednek közttereink mellőzött bronzfiguráival, és szeretett családtagként kezelik őket. Elődeink valósággal iszonyodtak attól, hogy szobrokkal barátkozzanak, nem is merészeltek a közelükbe menni, csak madártávlatból szemlélték őket, és riogatták a madarakat, ha azok nem maradtak elég távlatban.

Szemtanúként állíthatom, hogy sok fiatal fütyül az ilyen előítéletre és a rendőrré, aki szintén fütyül neki, mert áthágja a szobrot övező kerítést, és a virágok közt ösvényt tapos magának a bronzba öntött barátokig. Miután körüljárja s meglapogatja őket, fogja a nylonzacskót, a kirándulótáskát, ráakasztja valamelyik páncélos vitéz karjára, előszedi a kenyeret, szalonnát, és - a heves csatajelenet közben - zavartalanul falatozni kezd. Ha netán otthon felejtette a bicskáját, akkor a legádázabb párviadal tetőfokán kölcsönveszi a lesújtani készülő vitéz kardját, s felaprítja vele a szalonnát.

Az ilyen szoborbarát nyilván nem kicsinyes, hogy összezsomagolja a maradékot, ellenkezőleg: nagylelkűen szétszórja a csatázó férfiak között, idegen földön hadd faljanak egy kevés hazait. Evés után persze előkerül a fényképezőgép, és már evés előtt a kedves, aki szeretné megörökíttetni magát a vitézi hadakozás közepette. Derékon fogja hát a fiú a lányt, ráülteti a legkeményebb vitéz pajzsára, s utasítja, hogy intsen puszt a fővezérnek, mert megérdemli. Miután kattant a gép, átölelik egymást a fiatalok, és végtelenbe futó, de két méterenként találkozó páros ösvényt taposnak a virágok között.

Láttam viszont olyan esetet is, mikor nem hadakozó vitézekkel, hanem békés természetű tudóssal barátkoztak a szobrok barátai. A tudós agg - a jelek szerint - nem neheztelt érte, még akkor sem mukkant meg, mikor egyik hegymászó hajlamú fiatalember a vállára telepedett, és pöfékelés közben fülébe szórta a cigaretta hamuját.

De a legmeghatóbb jelenet az volt, mikor a hegyre követ görgető Sziszüphosz szobrának szikladarabját hazavitte valaki fundamentumnak, és helyette egy cédulát nyomott a görög markába: „Hadd a fenébe, öreg fiú! Ha mindegyre visszagurul, úgy sincs értelme!”

AZ ELSŐ ÖRÖMÖK

**(Mottó:
Blokkban lakni csodálatos,
otthon érzed magad:
egy rajzszöveget nyomsz a falba,
és forrásvíz fakad...)**

Kedves otthoniak! Biztos emlékeznek még arra, hogy mikor eljöttem városra, mennyire féltettek engem. Mondták, hogy időnap előtt elfonnyadok, mint a hagyma szára, és hogy a blokkban nem a rozsdá fog megütni, hanem valami egyéb. De maguk csak hallomásból beszéltek, látomásból nem ismerték a várost, ahol nemcsak flanc van, hanem feneketlen jóindulat is közben.

Elgondolhatják, hogy mikor a blokk-kulcsot a kezünkbe nyomták, a szívünk repesett, mint a pacsirta az új barázdák felett. Igaz, az első meglepetés egy kicsit mellbe vágott, de én nem tántorodtam meg. A mellbevágó az volt, hogy mikor a zárba akartam dugni a kulcsot, belülről egy másik kulcs szegült szembe, amiből kitaláltam, hogy valaki már fészket rakott a lakásunkban.

Először a fülem tövét vakartam meg, utána lendületet vettem, és már bent is voltam. Én is csodáltam, hogy ilyen könnyen ment, de az ajtó fűrészporból volt összeecsirizelve, olyanból, mit felénk a korpakályhába tesznek. A lakók kihordása után megkezdük a garnitúrák behordását. Egészen, a lépcsőházig, mert a konyhakredenc, amit otthonról hoztam, csak a nagyobbik szobába fért be, a szobabútor sehová. De nagy segítségemre volt a fűrész és a fejsze. Az ebédlőasztalt háromfelé vágtuk, elosztottuk becsületesen a testvérek között.

Továbbá tudatom, először úgy gondoltam, hogy nem veszek csergőórát. Itt van a kalorifer, vagyis a fűtő pest, ami nemigen melegít, de nagyon pontosan ébreszt. Reggel ötkor pattogni kezd, ami azt jelenti, hogy a fűtés tényleg plánba van véve. Meleg nem lesz tőle, éppen ezért úgy spekuláltam, ha már felkölt a kalorifer, veszek egy csergőórát fűtési célokból. Amit meg is vettem.

Elhatároztam, rádióra egyáltalán nem költök. Itt van a szomszédé, nagyon prima gyártmány. Eleinte nem bírtam, mindegyre átkopogtam, erre ők bosszúból még jobban megerősítették. Most már nincs baj, mert megszoktam, és ha nem elég hangos, megverem a falat, mire ők bosszúból felerősítik, s tisztán hallom még a híreket is.

A fiunk elég jól tanul, közösen tanulnak a szomszéd gyermekével, aki már olimpiákon is futkározott matematikából. Úgy tanulnak közösen, hogy mind a ketten otthon vannak, de hangosan olvassák a leckét, s így hallják egymást. Ha valamelyik hibát ejt, a másik kijavítja, de nincs összekapás vagy ilyesmi, mert közben van a közfal.

Írtam már, hogy az otthoni hangok és szagok sem hiányoznak. Felettünk egy barátságos agglagény lakik, akiről azt mondják, hogy előadásokat és nyulakat tart. Én nem hallottam a beszédeit, de az biztos, hogy a nyulak a balkonon vannak, mert érzik a szaguk, és lecsorog hozzánk a bizonyíték.

A földszinten volt egy csőrepedés. A csőrepedés mellett egy nagyon kedves házaspár lakik, aki nagyon élelmes és récéket tenyész. Amikor észrevettük, jelentettük. Nem a récéket, mert azok nagyon kedvesek, hanem a csőrepedést, ami nem volt olyan fáj. Erre kijött valaki a

csőközponttól, és azt mondta, ez valóban kivizsgálás tárgyát képezheti. Mikor ezt a szomszéd meghallotta, még egy rend récepipét vásárolt, mert neki volt tapasztalata.

Amikor a csőközpontnál az előszoba is megtelt kérvényekkel, megint kijött egy delegátus, először a pipéket nézte meg, majd a tócsát, és azt mondta, ne aggódjunk, mert kiszáll máskor is, hogy lássa, fuser repedés-e vagy becsületes. Két hét múlva gumicsónakkal hozták át, s mikor meglátta, hogy a récék mennyit fejlődtek, azt mondta, olyan repedés, amilyen elő van írva.

Aztán kijött a szerelő, aki elmondta, hogy nagyon szereti a szakmáját, de így volt a sörrel is. Finom, együttérző ember volt, cseppet sem örült a csőrepedésnek, pedig azzal kereste a kenyerét. Egyszer bevallotta, hogy sajnálja a pipéket és a gyermekeket tócsa nélkül hagyni, azért olyan szomorú.

Tényleg családapa lehetett, mert csak úgy reperálta meg a csövet, hogy fél óra múlva újból ömlött a víz, pancsikálhattak az apróságok. És a récéket is nagyon szerethette, mert mikor végleg befoldozta a csövet, már szép vágnivalók voltak, és ő egyet el is fogadott a szomszéd-tól. A többi lakók azt mondták, ez csubuknak kell, de én erősítettem, hogy inkább paprikásnak.

Tudatom, a kosár szilvát, amit küldtek, megkaptuk. Igaz, nem voltunk otthon, de Erzsébet néni bedugdosta az ajtó alatt. Küldhetnek bátran körtét is, ugyanott befér. Mi jól vagyunk, egyéb újság nincs. Itt abba is hagyom az írást, mert a szomszéd már ásítózik, nekem meg fázik a kezem. Úgy hallom, ketyeg még a kalorifer, de a csergőóra megállt, így hát cseppet sem melegít.

MORZEJELEK A KONYHÁBÓL

Tízemeletes tömbházunk ötödik emeletén lakom, ideális hallási viszonyok közepette. Azt is hallom, mikor a tetőn pelenkákat aggatnak a tévéantennákra, és azt is, mikor a rossz kép miatt a tévéjavítókat szidják a földszinten.

Ugyancsak a modern technika révén pontos információk érkeznek hozzám arról, mi történik lakótársaim konyhájában. Először egy sípoló tejforraló került tömbházunkba. Ötletes portéka, másodpercnyi pontossággal jelzi, mikor kezd odakozmálni a tej. Szomszédom, Dunkuj reggel hatra megy munkába, s az ötórai éles sípszó tíz emelet negyven családjával közli, hogy Dunkujt gőzölgő, csíramentes táplálék várja a konyhában.

Persze, a tömbház többi lakója sem akart lemaradni, mindenki legalább egyféle automata szerkentyűt vásárolt magának. Azóta valóságos információ-özönben lubickolok. Fél hatkor szokott megszólalni Pováczné speciális tojássütő berendezése, mely csirkecsipogást utánozó hangon közli, hogy elkészült a tojásrántotta. Hét órakor működésbe lép Ráczné villanypörkölőgépe, és két éles sípszóval tudatja, hogy megpirult a kétszersült. Ha hármat sípol, azt jelenti, hogy háromszorsült sikeredett, ez viszont azt is jelenti, ki kell nyitni a konyhaablakot, mert a füstben másként képtelenség megtalálni a szénné égett szeleteket.

Tíz óra tájt Szitásné sajtos metéltet szokott készíteni unokájának. A metélt elkészültét hersegő fűrészhanggal jelzi a különleges készülék. Tizenegykor ti-ti-tá-tá-s morzejelek a második emeletről: megpuhult Gyurkóné szemesborsója. Dél tájt éktelen tehénbögés a tizedik emeletről: Bendőéknél elkészült a gulyásleves. Egy óra felé rőfögő hang a nyolcadik emeletről: levet engedett a tökfőzelék; két órakor gágogás a harmadikról: megpirult a libasült.

De ezek mind csak rövid, ideig-óráig tartó jelzések, az Angyalné készüléke produkál igazit. Angyalné olyan ötletes import szerkezetet vásárolt, mely folyamatos, fülrepezető sívítással tudatja, hogy kamrájában percnyi kihagyás nélkül (immár hetek óta) forr a ribizlibor.

Még szerencse, hogy mindennap délután háromkor érvénybe lép a csendrendelet, melynek szigorára a házmaster félóránként ismétlődő szirénázással hívja fel a figyelmet.

JÉGBE HÚTÓTT SZERENCSE

I. CSENGETÉS

- Csókolom a kis kacsóját, szép naccsád! Boldogságos, vadonatúj esztendőcskét kívánok! Nem teltszik megismerni?
- Azt hiszem, még nem volt szerencsém...
- Hát hogy mondhat ilyet? Én vagyok a szemetes. Kenyérháj, almaháj, eszterháj...
- Micsoda eszterháj?
- Ő... Eszter... a kislányom is szokta mondogatni, mennyi héjat cipelek éven át. Bizony, kenyérháj, kalácsháj... szinte meggebedek bele. A kalácshéjról jut eszembe, nem maradt egy kis sarkocská az ünnepiből? Jaj, ne a mákosból tessék vágni, azt nem szeretem. Dióst kérnék, csak avas ne legyen a dió...
- Hát, ha elfogadja...
- Már hogyan fogadnám el. Nincs lelke megsérteni senkit. Szemetes vagyok, de nem szemét ember...

II. CSENGETÉS

- Én hozom a szerencsét, a garantált jégbe hűtött szerencsét! Remélem, meg tetszik ismerni. Én vagyok a kéményseprő.
- Mintha ismerős lenne...
- Persze hogy az vagyok. „Kéményseprő, borseprő, együtt járjon a kettő”...
- Szóval azt várja, hogy kínáljam meg. De tulajdonképpen miért? Ebben a házban nincs is kémény. Villanykályhán főzünk.
- Nem tesz semmit, naccsága. Kipucolom én azt is, csak legyen egy kis áramszünet. S még a cigarettaszipkáját is. Elejétől végig. Rááldozok egy egész munkanapot. No, egészségünkre!

III. CSENGETÉS

- Boldog BÚÉK-ot kívánok. Én vagyok a gödörösó...
- De hiszen itt nem halt meg senki...
- De meghalhat az új évben.
- Ne ijesztgessen, jó ember! A gödörösóban is lehetne egy szikrányi humánus.
- Nem olyan gödörösó vagyok én, naccsád. Mi csak az aszfaltot bontogatjuk. Utána meg ásogatunk, míg lesz egy nagy gödör. Egy formás kis tömegsír. Aztán szépen besötétedik, az emberek meg jönnek-mennek, s egyszer csak potty, bele a gödörbe. Van, amikor potty-potty-potty, mint májusban a cserebogarak. Egyenesen a föld gyomrába. Jaj, erről jut eszembe, nincs egy kis köményes pálinkája? Elrontottam a gyomrom...
- Az nincs, de van mentám.
- Nem baj, megjárja az is.

- De mondja, elemlámpával sem lehet kikerülni a maga gödreit?
- Nincs kizárva. De ha kanálisdugulás lesz, akkor mit kerülgetnek? Azt a zavaros tekintetű tengerszemet? De ne tessék aggódni, kérem, ha itt lesz a dugulás, mi akkor is a szomszédból ásunk át. Ezt ünnepélyesen megfogadom. Mert ez a menta... Mert ez a mentalitásom.

IV. CSENGETÉS

- Cseremakk, egészséget, uborkazöld, örök ifjúságot!
- Hogy milyen ismerős maga...
- Persze, hogy az vagyok, naccsád. Én vagyok a környék leghíresebb kapufélfatámasztója.
- Ne vegye rossz néven, de én blokkban születtem, azt se tudom, mi a kapufélfa.
- Hát ez az, kérem: a blokk. Amiatt estem én ki a kenyérből egy évvel nyugdíjazásom előtt. Pedig hogy szerettem támasztani azokat a régi, tölgyből faragott kapulábakat. Kemény munka volt, kérem, de egészséges. Friss levegőn dolgoztam egész nap. Jöhetett oldalszél, hátszél, a kapuláb nem dőlt ki. Mert én alaposan nekifeküdtem rendre mindeniknek az utcában. De hát, munkanélkülivé tett ez a nagy építkezés. Ez a vasbeton flanc...
- Ha tényleg faipari munkás volt, megkérném, lépjen be egy pillanatra, s igazítsa meg az ajtóimat; lerokkantak.
- Milyen fából vannak?
- Fenyőből, könnyű gyalulni.
- Fenyőő? Hát minek néz engem a naccsád? Mondtam már, hogy nehéz testi munkát végeztem, tölgyekkel volt bajom. Azt hiszi, nincs nálunk szakmai büszkeség? Kemény fa volt a kenyerem, nem holmi vajfenyő. A vajat csak kalácsban szeretem, mondjuk diósban...
- Megvan! Tudom, honnan ismerem magát! Maga csengetett be mind a négyszer. Hát nem szégyelli magát? Így visszaélni az ember jóindulatával...
- Én szégyelljem, naccsád? Én, aki egy életen át gürcöltem, hogy gondtalan, nyugdíjas öregkorom legyen? Én, aki egész nap tömbházalok, s még az sem jut ki, hogy valódi kapufélfára hajtsam a fejem?

Elérzékenyülve a csengőre borul. Az asszony mazsolás kalácsot és egy üveg házibort dug a síró ember zsebébe. Két perc múlva a csengető férfi szipogva el, rá fél percre a jószívű asszony sikítva fel:

- Szent Habakuk! Leszerelte a csengőmet!

GARANTÁLT NÉPI

(VIDÁM JELENET)

SZEREPLŐK

Csutorás, középkorú, minden hájjal megkent falusi üzérkedő

Pipiske, Pipiskéné sznobságukról híres városi vevők

SZÍN: Régi holmival, többnyire értéktelen kacatokkal berendezett falusi szoba, például kanapé, székek, szúette régi láda; ezenkívül taligakerék, közönséges járom, egy szegen rongyos tarisznya, az asztalon kockás terítő, rajta üzleti kancsó, rozsdás zsebkés, legyező és tehénszarv (elkészíthető kartonpapírból is), a sarokban cséphadaró és ócska gumicsizma. Csutorás lábán bőrcsizma, hátán lájbi vagy szűr, fején kalap, esetleg taplósipka. Mikor a függöny felgördül, Csutorás hosszú, füstszűrős cigarettát szív, s „portékáit” rendezgeti. Ahogy észreveszi az extravagánsan öltözött Pipiskénét és férjét, gyors mozdulattal elrejtí a cigarettát, helyette pipát dug a szájába.

PIPISKÉNÉ (*nagyképűen, erőltetett népiességgel*): Csáo bambino, gazduram! Hogy vagyunk, hogy vagyogatunk kelmedéknél? Igaz, hogy itt már alig akad horogra valami kóser népi cucc?

PIPISKE (*Minden mozdulata arra vall, hogy papucs alatt van. Felesége mögül kikandikálva, kissé félszeg őszinteséggel*): Minket ugyanis azért érdekel a problem, mert újrabútorozzuk a lakásunkat, és elhatároztuk, bármennyibe kerüljön, csakis garantált népi cuccot...

PIPISKÉNÉ (*rendreutasítólag*): Lajos fiam! Érezd magad otthon, és fogd be a szád! Falusi ember alku köziben nem dumál. Ez már régi aranyköpés.

CSUTORÁS (*ráérősen*): Hát, keziccsókolom, az a nagy valóság, hogy a régi portékák tényleg össze vagynak takarítva. Már csak nálam kerül elő néhány érdemes darab, ami másnál van, bővli, ringy-rongy. Annyit ér, mint hótt lovon és luxuskocsin a patkó.

PIPISKÉNÉ: Szóval, a gazduram elvtársnak mégis van valami hercig, szúette népművészete?

CSUTORÁS: Hát, lenni lenne, csak hogy nem eladó. Ami megmaradt, az családi ereklyének számít. Itt van például ez a járom. Nem adhatom a Bözsire és Virágra való tekintettel...

PIPISKE: Azok a nővérkéi vagy pedig a húgicái?

CSUTORÁS (*tettetett érzékenyüléssel*): Azok a teheneim voltak. (*Keze fejével a szemét törülgeti.*) De családtagoknak számítottak.

PIPISKÉNÉ: Csak nem szenderültek jobblétre?

CSUTORÁS: Bár szenderültek volna. Szegénykéimnek nem volt idejük szundikálni. Autóbaleset érte őket. Két szép karrier derékba tört...

PIPISKÉNÉ (*hisztérikusan*): Ah! Karamboloztak? Nagyon vigyázz, Lajosom, hogy vezetsz hazafelé. Manapság senkiben sem bízhat az ember. Látod, még a tehenek is fűbe haraptak...

PIPISKE (*bárgyú őszinteséggel*): Fogadja részvétünket, kedves tehéntulajdonos polgártárs! (*Kezet fog vele.*) Én autótulajdonos vagyok, de azért fel tudom fogni, mit jelenthet egy ilyen karambol. Pláné, ha nem voltak biztosítva.

CSUTORÁS: Olyanok voltak ezek, mint két tejelő kezesbárány. Tizenöt litret is leadtak naponta.

PIPISKÉNÉ: Fejenként?

CSUTORÁS: Nem. Tőgyenként.

PIPISKÉNÉ: Az már egészen más... *(A járomra mutatva.)* De hát, ez nem is cifrajárom. Ebbe nincs belevésve a tehének monogramja.

CSUTORÁS: Az a jó, keziccsókolom, hogy nincs összefarigcsálva. Többet tart. Ebbe belefogózhat az egész család, az egész pereputty. De... tulajdonképpen minek kellene maguknak?

PIPISKE: Úgy gondoltuk, ez lenne a csillár. A vezetéket könnyű lenne belesüllyeszteni, főként hogy olyan igazi szüette...

CSUTORÁS: Biztosíthatom, ennél szüettebb az egész faluban nincs. És ezt nem akármilyen nyeszlett, városi szű kezdte ki, kérem, hanem igazi, népi szű.

PIPISKÉNÉ: És a kettőt hogy lehet megkülönböztetni egymástól?

CSUTORÁS: Egyszerű. A városi szű alutáplált, étvágytalan. A falusi meg úgy zabál, mint a farkas. Itt, kérem, más a levegő. Sokszor az ózontól mozdulni sem tud az ember.

PIPISKÉNÉ: Szóval, mennyit kér érte?

CSUTORÁS *(súg valamit)*: De csak maguknak. Meg ne tudják a szomszédok, szembe-köpnének, amiért így elkótyavetyéltem. És csak ezzel a tülökkel adhatom...

PIPISKE: Mi az a tülök? Csak nem valami népi autóduda?

PIPISKÉNÉ *(kioktatólag)*: Ez olyan tehénszarv, amibe a pásztor belefúj, és a kecskék a fa tetejére is felmászhatnak legelni. Olvastam valahol.

CSUTORÁS: Ez ugyan még nincs megmódolva, de nekem nem volt lelkem hozzányúlni a megboldogult Bözsi és Virág szarvához. Ha akarják, cifráztassák ki, de én nem vettem volna a szívemre, hogy maskarát csináljak elhunyt családtagjaim földi maradványaiból.

PIPISKÉNÉ: Mi lenne, ha felszerelnék az autónkra?

PIPISKE: Egy labdát tennék a végére, s nyomogatnók. Képzeld, hogy irigyelnének a kollégák. S a milicista sem köthetne belénk, mert ez nem duda, ez tülök.

CSUTORÁS: Jó, jó, csakhogy a tülköt nem adhatom a bicska nélkül...

PIPISKE: Micsoda bicsok nélkül?

CSUTORÁS: Hát, amelyikkel ki kellett volna cifrázni. Ehun van, ni! Két világegést megélt, s előtte vagy két évszázadot a kútban volt.

PIPISKÉNÉ: Ezt honnan tudja olyan pontosan?

CSUTORÁS: A rozsdá vastagságából. Tessék megmustrálni! Minőségi, népi rozsdá. Nem amolyan vakrozsdá, amit pápaszemmel sem lát az ember. Mi több: ez egy nevezetes bicska, ennek történelmi múlt van a háta mögött. A kuruckorban ezzel szalonnázott egy egész hadosztály.

PIPISKÉNÉ: S erről mi tanúskodik?

CSUTORÁS: Belé van nyomtatva: Libertatea

PIPISKE: Az nem egy gyárnak a neve?

PIPISKÉNÉ: Ne légy olyan ostoba, Lajos! Tudhatnád, hogy az volt a kuruc hadosztály jelszava, mikor szalonnázott.

PIPISKE: És ez a taligakerék?

CSUTORÁS: Ez, kérem, unikum. Ma már nem csinálnak ilyesmit. Trágyalében pácoltam vagy két évig. Olyan színe van, mint a mahagóninak. Marhagané, mahagóni... tulajdonképpen egyre megy.

PIPISKÉNÉ: Pompás! Nem vetted észre, Lajos? Pont olyan, mint a nap. A küllők a nap sugarai. Felakaszthatnók a verandán az ajtó fölé. Ez jelképezné a felkelő napot.

PIPISKE: És, ha leesik, akkor a lenyugvó napot. Hol kapok én akkora szeget, ami ezt megtartja?

PIPISKÉNÉ: Jaj, de prózai vagy, Lajos! Annyi érzéked sincs a művészetekhez, mint ennek a taligakeréknek a marhalepényhez... *(Csutoráshoz.)* Van még hiteles népi cucca?

CSUTORÁS: Hogy a döblecbe ne lenne! Itt van egy kockás terítőcske. Valódi népi kenderből szőtték, valódi szüette osztovátán. Négy generáció használta, s még mindig olyan ép, mint az üzleti. Ezeket a fakuló faggyúfoltokat még a dédapám ejtette, a zsírfoltokat a nagyapám, az olajpecsétet az apám...

PIPISKÉNÉ *(ujjongva)*: Ez egészen klassz. Milyen jól néz majd ki a műperzsa falvédő mellett a nappaliban. Mennyibe kerül?

CSUTORÁS: Hm... hát... erősen értékes darab. Azok az antik faggyú- meg zsírfoltok rendkívül sokat érnek. És nagyon keresettek manapság, amikor mindenki vaját eszik. Mert ugye hiába kapni hébe-hóba faggyút meg zsírt, hol vannak azok az ősök, kik olyan valódi, népi pecsétet tudtak ejteni? De megszámítom maguknak... *(Súg valamit, amire Pipiskék bizonytalanul bólogatnak.)*

PIPISKÉNÉ: Ni, egy legyező!

CSUTORÁS: Ez kérem, valódi, népi elefántcsont-legyező. Faluhelyen ugye, mindig sok volt a légy, s kánikulában, főleg szántás közben, ilyennel legyezték az ökröket.

PIPISKE: És amikor a traktor kiütötte a ringből az ökröket, mit legyezték?

CSUTORÁS: Akkor is megvolt a funkciója. Mikor hiánycikk volt a ventilátorgumi, a traktor hűtőjét legyezték vele.

PIPISKE: Zseniális! Ez a kancsó is népi?

CSUTORÁS: Hogy a szöszbe ne lenne?

PIPISKE: Akkor miért írja az alján: Kisipari termelészövetkezet, meg: szimbolszám?

CSUTORÁS: Ja, azt a papirost én ragasztottam rá. Annyian kérték, restelltem folyvást nemet mondani. Úgy gondoltam, csak olyannak adom, aki képes felfogni az értékét.

PIPISKÉNÉ *(bizonytalanul)*: A gumicsizma mikori?

CSUTORÁS: Az is ősi portéka...

PIPISKÉNÉ: Akkor miért nincs kihímezve?

CSUTORÁS: Hogy tetszik olyat mondani? Belefolya a víz. Ennek a bélése volt kihímezve, itt a nagylábujj tájékán. *(Mutatja.)* Ez a csizma a nagyapámat is kiszolgálta, az apámat is, engem is. Tessék beleszagolni! Ezt a szagot nem lehet utánozni, kérem. *(Bizalmasan.)* Valami

pepita kapcadarabot azért csak sikerült megmentenem. Azt is odaadnám, mert látom, kivel van dolgom... *(Sokat sejtetően.)* De lenne még valami félretett portékám. Nézzék meg ezt a repedezett cséphadarót! A múzeum egy vagyont adott volna érte, de ismeretlenek nem adnám ki a kezemből.

PIPISKÉNÉ *(kitörő örömmel)*: Oltári, Lajos! Nézd csak meg! Odateszem dísznek a rokokó ágyam melle, s amikor valami bajom van, megböködöm vele a közfalat, és te abból tudni fogod, hogy jönni kell. Mit szólsz hozzá? Micsoda egyszerű, zseniális népi telefon! Ez aztán tényleg kóser cucc! Köszönjük, kedves bambino gazduram. *(Pénzt számol Csutorás markába, aztán könnyed mozdulattal kézbe veszi a cséphadarót, és a kijárat felé libeg. Mielőtt kiérne, még egyszer visszafordul és csókot int.)* Csáó, puszi-puszi, pá-pá... *(Pipiske zsebre vágja a tehénszarvat, a bicskát és a kockás terítőt, kis ideig a járommal tökéletlenkedik, nem tudja, hogy fogja meg, végül beledugja fejét, és rogyadozó léptekkel a felesége után indul. Csutorás utána lép, és kezébe nyomja a legyezőt.)*

CSUTORÁS: Tessék, ezt ráadásul adom, ha netán elfáradna... *(Pipiske hálásan bólint, elveszi, s miközben a járommal kíváncsorog a színről, fél kézzel legyezi magát. Csutorás elégedetten dörzsöli össze kezeit, a pipa helyett visszateszi szájába a füstszűrős cigarettát és rágyújt. Közben lassan legördül a*

(Függöny)

A FÜLETLEN GOMB

(VIDÁM JELENET HÁROM KÉPBEN)

SZEREPLŐK

Bogyó, a hentes
Karmantyú, az irodából
A gombgyár küldötte
A körzeti hentesközpont delegátusa
Sára és Rebeka, vénasszonyok
Egy jókora, fületlen gomb

SZÍN: egy hentesüzlet. Bogyó fehér köpenyben, fehér sapkával fején a pult gyanánt szolgáló asztalon rendezget. Az asztalon mérleg és letakart „áru”, egy széken telefon. A háttérben, a kirakatot jelző léckeretben, kopasztott csirke körvonalait sejtető kartonkivágás fityeg.

I. KÉP

(Cseng a telefon, Bogyó felveszi a kagylót.)

BOGYÓ: Igen itt Bogyó, a hentes. Tisztelem, Karmantyú elvtárs. Csak nem csirkét parancsol? Van fagyasztott, olvasztott, kétfejű, négylábú...

KARMANTYÚ *(a színpalak mögül - orrhagon, esetleg mikrofonba - a telefon-hangot utánozva)*: Ne humorizáljon, Bogyó. Rém komoly ügyről van szó. Most kaptam egy gépelt átíratot: a hentesüzletekben sürgősen meg kell szervezni a *Fületlen gomb* hetét.

BOGYÓ: Fületlen gomb hetét? Hát mi köze a gombnak a csirkepaprikáshoz?

KARMANTYÚ: Bogyó, magának az én ítélőképességemet kell mérlegre tennie, vagy pedig a fagyasztott csirkéket?

BOGYÓ: Épp azt szeretném tudni, hogy ezek az ártatlan, lila baromfik mit vétettek a gombgyárnak? Kikaparták a veteményt a parkolóhelyén?

KARMANTYÚ: Ne szellemeskedjék, Bogyó! Itt most komoly dolgokról van szó, s meggyőződésem, hogy mélyebb összefüggéseket kell keresni. Azt hiszem, a rejtély kulcsa a „gatyás tyúk” lesz...

BOGYÓ: De Karmantyú elvtárs, hogy kerül a gatyá az asztalra?

KARMANTYÚ: Megmagyarázom rögtön. Mondja csak, látott-e valaha gatyás tyúkot?

BOGYÓ: Hogyne, még kopasztottam is, mielőtt divatba jöttek ezek az automata vetkőztetők...

KARMANTYÚ: Nahát! A gatyán mi szokott lenni, Bogyó?

BOGYÓ: Gomb...

KARMANTYÚ: Persze hogy az. A tyúkokon gatyá van, a gatyán gomb. Hát így kerül kapcsolatba a két fogalom...

BOGYÓ: De miért éppen *fületlen* gomb hete?

KARMANTYÚ: Már megint akadékoskodik, Bogyó? Hát magának egy fül is akkora gondot okoz? Azt mondta, szokott kapni olyan tyúkot, amelyiknek egy lába sincs, és olyant is, amelyiknek két feje van. Ezek után éppen egy gomb fülén nem tudja túltenni magát? Szóval, világos, nem? Holnapra megrendezi a fületlen gomb hetét. Egy-két jó tanáccsal szolgálhatok. Legyen ötletes, tetszetős, szolgálja a gombgyár és a csirkeforgalmazó vállalat közötti kooperálás magasztos ügyét. Ezenkívül vonzza a vevőket, legyen nevelő célzatú, és növekedjék tőle az egy főre eső gombfogyasztás...

(Függöny)

II. KÉP

(A színen Bogyó és Karmantyú. A kirakatot jelző keretben a csirkereklám helyett hatalmas fületlen gomb, válójában egy vászonnal bevont lapostányér. Mellette „kifele” fordított felirat.)

KARMANTYÚ (nézegeti a kirakatot). Nem egészen jó, Bogyó elvtárs. Miből látszik, hogy ez fületlen gomb?

BOGYÓ: Például a feliratból:

„Abból ismerni a fületlen gombot,
Hogy régen a gatyás tyúk ilyesmit hordott.”

KARMANTYÚ: Jó, jó, de tegyük fel, hogy valaki nem olvassa el, akkor miből ismeri meg, hogy ez fületlen gomb?

BOGYÓ: Abból, hogy nincs füle...

KARMANTYÚ: Épp ez itt a kérdés, Bogyó, miből látszik, hogy nincs füle? Semmiből. S hátha valaki azt hiszi, hogy ez nem fületlen, hanem füles gomb. Az ilyesmi egyértelmű kell hogy legyen. Gondolja csak végig, akkor látszik, hogy ez fületlen gomb, ha melléje teszi a fület is, ami leszakadt róla. Világos?

BOGYÓ: Világos, de hogy őszinte legyek, ez nem is gomb, hanem egy vászonnal bevont lapostányér.

KARMANTYÚ: Az nem számít, Bogyó. Maga mindig az apróságokon akad fenn. Legyen tányér, de lássék hogy *fületlen* tányér...

BOGYÓ: De hiszen mindenik tányér fületlen, Karmantyú elvtárs.

KARMANTYÚ: Megint félrebeszél, Bogyó. Hát maga milyen kereskedő, nincs egy kis fantáziája? Kerít egy letört csészefület, odaakasztja a tányér mellé, és akkor világos lesz, hogy fületlen gombról van szó.

BOGYÓ: Nem tehetnék ki mégis egy *igazi* fületlen gombot? Az önmagáért beszélne...

KARMANTYÚ: De fog az látszani ebben a hatalmas kirakatban?

BOGYÓ: Hát... tényleg nem. Úgy nézne ki, mint egy légy piszok...

KARMANTYÚ: Mit beszél maga, Bogyó? Rögtön magára küldöm, a Sanepidet. Legyet a húsüzlet kirakatában? Még viccnek is rossz.

BOGYÓ: És a tányér meg a csészefül jó?

KARMANTYÚ: Az egészen más, Bogyó. Azok nem terjesztik a mikrobákat, és főleg nem piszkolják tele a kirakatot.

BOGYÓ: De akkor a feliratot is ki kell cserélnem:

„Abból ismerni a tányért, csészefület,
Hogy a legtöbb gatyás tyúk ilyesmivel szület.”

KARMANTYÚ: Ne bolondozzék, Bogyó. Hát még mindig nem érti, hogy a tányér és csészefül együtt *fületlen gombot* jelent. Marad tehát a régi felirat:

„Abból ismerni a fületlen gombot,
Hogy régen a gatyás tyúk ilyesmit hordott.”

De sajnos ez sem egészen kifogástalan. Kizárólag ismeretterjesztő funkciója van. Elsikkad a nevelő hatás...

BOGYÓ: Várjon csak, Karmantyú elvtárs, gondoltam én arra is. Itt egy másik felirat. *(Felakasztja a gomb mellé, majd felolvassa.)*

„Ne vegyen többé fületlen gombot,
Az esztétikáján eddig is rontott...”

KARMANTYÚ: Nagyon jó, Bogyó! Igaz, hogy nem vonzza a vevőket, de lehet még jobb is, hogy nem alakul ki konkurencia a csirkék és a gombok között. Sajnos, egy lényeges dolog még ebből sem derül ki: az, hogy csak egyetlen hétről van szó.

BOGYÓ: Akkor meg így írjuk:
„Egy hétig ne hordjon fületlen gombot,
Kabátja fazonján eddig is rontott...”

KARMANTYÚ: Ez az, Bogyó! Remek! Ezzel még díjat is nyerhetünk...

(Függöny)

III. KÉP

(A színen Bogyó. Az üzletben tesz-vesz, például leméri a kirakatban lévő gomb és feliratok súlyát. Ahogy visszaakasztja a helyére, táskával a kezében beállít a gombgyár küldötte.)

KÜLDÖTT: Jó napot kívánok, Bogyó elvtárs! Hogyhogy egyedül? Hol vannak a kuncsaftjai?

BOGYÓ: Dolgoznak ilyenkor...

KÜLDÖTT: Akkor maga miért tart nyitva?

BOGYÓ: Így szól a rendelet, hogy kisebb legyen a tolongás. Különben is most gombhetet tartunk, a csirkéket leépítettük...

KÜLDÖTT: Éppen a gombhéttel kapcsolatban küldtek. Hívjon be gyorsan valami vén-asszonyokat, mert a levelet csakis a nagy nyilvánosság előtt olvashatom fel!

(Bogyó elsiet, majd két vénasszonnyal jön vissza. A küldött táskájában keresgél, Bogyó kissé nyugtalanul várja a fejleményeket, újból leméri a feliratokat, zavarában a telefont is. Ezalatt a két vénasszony az előtérben beszélget.)

REBEKA: Tudtam, hogy itt bűzlik valami. Ahogy megláttam azt a nagy gombot a kirakatban, rögtön rájöttem, hogy feketézik. Mit gondolsz, hűvösre teszik?

SÁRA: A gombot? Dehogy teszik. Nem romlandó, mint a csirke.

REBEKA: Nem a gombot! Bogyót a gombok miatt.

SÁRA: Rosszul tudod, Rebeka. Nem a gombok miatt van baj, hanem a csirkék miatt. Mert itt eredetileg gombüzlet kéne legyen, de ő becsempészte a csirkéket, hogy nagyobb százalékot kapjon...

REBEKA: Azért adta pult alatt a csirkéket?

SÁRA: Dehogy. Azért, mert ha kirakta az asztalra, kisebb volt a keletje. Ha viszont pult alatt adta, mindenkinek kellett...

REBEKA: Micsoda rafinéria. Meg is érdemli, hogy kipellengérezzék.

KÜLDÖTT *(Végre megtalálja a papírt, olvasni kezdi a gépelt szöveget)*. Tisztelt meghívott fogyasztók! Az egyesült Gomb- és Gomblyukgyár Selejtsorvasztó Részlegének nevében itt a nagy nyilvánosság előtt megdicsérem Hentes Bogyó kereskedőt, aki erőt és szabadidőt nem kímélve a gombgyár malmára hajtotta a vizet a kirakatban elhelyezett ötletes feliratokkal. Minket már régóta foglalkoztat a fületlen gomb megközelítésének lehetősége, pontosabban az, hogy egyetlen fületlen gomb se hagyja el a munkapadot, mivelhogy kereskedelmi utóéletében nem talál vevőre. Be kell vallanunk, hogy ráhatás tekintetében kissé be voltunk tokosodva, mint némely kispolgári szemüveg. Ezért jött jól Bogyó elvtárs kollegiális segítsége, aki rátalált a selejtsorvasztás egyik járható útjára. Elismerésünk jeléül átadunk neki egy gombnyomásra nyíló albumot, melyben legcsinosabb gombtípusaink nagyított fényképeiben gyönyörködhet.

(Kezet ráz vele, és átadja az albumot, amit Bogyó nyomban a mérlegre tesz.)

REBEKA: No, ezért kár volt bejönni, Sára...

(Papírral a kezében berobog a hentesközpont delegátusa, köszön, majd fontoskodva olvasni kezdi.)

DELEGÁTUS: Én, a Körzeti Hentesközpont delegátusa, a 11 B/dupla W/szimpla D végzés alapján nyilvános szóbeli megrovásban részesítem Bogyó elvtársat, aki tapasztalt kereskedő létére idegen portékát csempészett a hentesüzlet fertőtlenített kirakatába. *(Hatásszünet.)*

REBEKA: Hallottad? Külföldi cuccot árult... Tudod, mi jár érte?

DELEGÁTUS: Ugyanakkor a 11 B/szimpla D/dupla W végzés alapján semmisnek nyilvánítom az előbbi megrovást, mert a vizsgálat folyamán kiderült, hogy a Fületlen gomb hetének megszervezéséért elsősorban gépirónónket terheli a felelősség, aki a körlevélbe az eredeti sületlen comb helyett fületlen gombot pötyögtetett. Éppen ezért, fentnevezett gépirónónket adminisztratívve is megfenyítettük, elkoboztuk tőle írógépe ütött-kopott szalagját, és leszereltük gépéről a két selejtes betűt. A felelősség másik része Karmantyú elvtársat illeti, aki a helyett, hogy alaposan a körme alá nézett volna a bájos fentnevezettnek, kritikátlanul továbbította az említett sületlenséget... akarom mondani fületlenséget. Büntetésképpen elkoboztuk tőle a 2815 és 2816-os leltári számmal ellátott klott-karmantyúkat, és időlegesen kihelyeztük őt a termelésbe, nevezetesen a tojástermelésbe, mely bizonyára nagyobb óvatosságra fogja inteni ezután. És mivel Bogyó kolléga vitathatatlan érdemeket szerzett a reklámkészítés terén, ezúttal megtesszük a Hentesközpont csirkereklámozó részlegének tiszteletbeli szövegezőjévé, és a gombgyárba induló delegáció képzeletbeli vezetőjévé. A kirakatba csempészett idegen portékát azonban kénytelenek vagyunk eltávolítani, s mert a szabályzat értelmében el nem adhatjuk, kisorsoljuk a leghűségesebb kuncaftok között.

(Meggérdezi a két vénasszony nevét, felírja egy-egy cédulára, sapkába teszi, majd Bogyóval kihúzatja az egyiket.)

DELEGÁTUS: Sára... Tessék parancsolni... *(Leakasztja és ünnepélyes mozdulattal átadja a fületlen gombot.)*

SÁRA (*ujjongva*): Jaj, de guszta külföldi portéka! Éppen jó lesz a hálóingemre. Igaz, egy kicsit nagy, de legfeljebb nem fekszem benne hasra...

REBEKA (*bosszúsan*): Még mindig nem értem. Dutyiba zárják, vagy előléptetik. Mert én jelenteni fogom, ha addig élek is...

SARA: Hát nem hallottad? Nyilvánosan megdicsérték. Sőt, ő fogja vezetni a delegációt az album-gyárba, ahol a selejteket sorvasztják...

REBEKA (*fenyegetőleg*): Akkor pedig jelenteni fogom a feleségének, az majd móresre tanítja...

(Gyors függöny)

GRANDIÓZUMOK

Be akartam mutatkozni a részlegvezetőnek, de ő szavamba vágott:

- Hagyjuk, kérem, az időrabló formásokat! A főkapus jelezte már, hogy újságíró teszi tiszteletét nálam. Sajnálom, de legfeljebb tíz percig állhatok a rendelkezésére. Egy előadásra várnak, az üvegpor portalanításáról fogok értekezni.

- Egyetlen panaszra szeretnék magyarázatot kapni...

- Igen, igen, rátérünk arra is, de előzőleg, a perspektíva kedvéért, részlegünk fontosságát vázolnám. Bevezetőül mindössze annyit, hogy a mi üvegbevágó és üvegcsiszoló részlegünk a fővárosi Átlátszó Testek Trösztjéhez tartozik, és nem tévesztendő össze sem a dunsztosüveg-lapító, sem a fiolahegyező részleggel. Mi ugyebár, adott esetben bevágjuk, és egy újabb adott esetben becsiszoljuk az üveglapokat. A mi részlegünk igenis állandó kapcsolatban van az étellel - s ezt az újságcikkekben is meg lehet említeni -, mert ha teszem azt: a szél bevágja az irodaajtót, s kitörik az üveg, akkor mi bevágunk helyébe egy másik üveget.

- Szóval... egyik olvasónk éjjeliszekrénye üveglapját szerette volna lecsiszoltatni, de állítólag mindig zárva találta a műhelyt. Vagy az volt kiírva: „leltározunk”, vagy az, hogy: „terepen vagyunk”.

- Persze, persze, rögtön megmagyarázom, de előrebozsátom, hogy a panasz csak félig jogos, mert a mi műhelyünk *irodaasztalra* való üveg csiszolására specializálta magát, a szakképesítés is ilyen irányban történt. De, mert városunkban pillanatnyilag nincs külön éjjeliszekrény-üvegcsiszoló műhely, mi végezzük el ezt a munkát is.

Sajnálom, hogy műhelyünk hasznosságát röpké tíz perc alatt legfeljebb csak sejtetni tudom. Induljunk ki abból, hogy az irodaasztalok 53,78 százalékán üveglap van. A város irodáiban pedig több ezer ember dolgozik. Nomármost: ha a mi műhelyünkben nem csiszolnák le az üveglapok szélét, akkor naponta, óvatos becslések szerint is, legalább kétszázöt ember vágná el a kezét. Ez egyetlen hónapban több mint hatezer sebesültet jelent. Gondolhatja, a nemzetgazdaság szempontjából óriási kiesés lenne. Egy kollégám, aki doktori disszertációt írt ebből, kiszámította, hogy régen, amikor még lantornapapírral fedték az ablakokat, mennyivel volt magasabb a hüléses megbetegedések száma. Amikor meg disznóhólyagot feszítettek az ablakrámákra, a sertések tízezrei estek a világosság áldozatául.

- De miért kell annyit leltározni egy ilyen műhelyben?

- Említettem már, hogy a műhelyben hárman dolgoznak. Papíron. Mert fizikailag a legjobb esetben is csak egy van ott. Mi ugyanis áttanulmányoztunk egy sor lélektani könyvet, és arra a következtetésre jutottunk, hogy csak akkor lesz kellemes az atmoszféra, ha a három közül egy betegszabadságon van. (Nyilván a munkakedv serkentése érdekében.) De ha csak ennyit tenénk, félmegoldás lenne, ugyanis az illető egyedül unatkozna, esetleg letargiába esne. Hogy ezt megelőzzük, rendre beteglátogatónak osztjuk be a másik kettőt. Hangsúlyozom, ez rotációval megy.

- De az is előfordul, hogy senki sincs a műhelyben...

- Hát igen, időnként az is elmehet, aki a műhelyben soros, de kizárólag a családjához vagy a moziba. (A kulturális szint emelése érdekében.) Azt hiszem, érthető ez az engedmény. Tessék csak magát az ő helyébe képzelni... egész nap egyedül. Lélektanilag helytelen.

De van más eredményünk is, amivel büszkélkedhetünk. A régi módszer szerint ugyanis a csiszolóköre egy *csőből* csordogált a víz. Rájöttünk, sokkal gazdaságosabb a portalanítás, ha a csövet *pipettával* cseréljük ki. Így semmi víz nem vész kárba, mert a munkás épp annyi csepp vizet adagol, amennyi feltétlen szükséges. Ha jó a szeme, akár számolhatja is a porszemeket és a vízcseppeket.

Egy másik intézkedésünk szintén a munka jobb menetét célozza. Arról van szó, hogy a név- és születésnapokat ezután nem üljük meg a munkahelyen is, otthon is, hanem csak a munkahelyen. Így kiküszöböljük a takarítást, mosogatást, ami pszichikailag mindig negatívan hatott a házigazdára.

- De mi lesz a nyitással?

- Ugyan, kérem, ne legyünk már olyan kicsinyesek! Hát ezek után még szóba jöhet egy ilyen apróság...?

VALAMI NINCS RENDJÉN

- Nos, halljuk a panaszát! - fordult az ideg orvos Pákaihoz. - Konkrétan mivel van baj?
- Az alvás, doktor úr, az alvás...
- És a feltételezett ok?
- Mindenekelőtt... Ness...
- Lefekvés előtt?
- Igen...
- És persze felkavarja, izgalmi állapotot okoz...
- De még milyent...!
- S nyilván, mindig élt az alkalommal, amikor lehetett...
- Bevallom, igen. Nehezen szoktam rá, de aztán nagyon megkedveltem.
- És mondja, hány adagot ivott meg?
- Mit?
- Ness kávéját...
- Kávéját? Egyet sem...
- Hát akkor, mi a csoda kavarta fel?
- Eliot Ness, kérem, nem tetszik érteni?
- Vagy úgy... az egészen más. És aztán mi történt?
- Betörtem...
- Szörnyű! Hová tört be?
- A hámba, kérem. Nézte az egész család, az egész rokonság, mit tehettem volna? És mind hozzám jártak fel, még a munkatársak közül is vagy tízen. Amikor hatan-heten megkérdezték, miként szolgál a kedves egészségem, nem kanyarós-e a fiam, ebből én már tudtam, hogy szombat van, és jönnek tévét nézni.
- S mi volt az ön reakciója?
- Én kérem, vettem egy tucat széket, négy demizson szilvapálinkát és pár doboz jó erős nyugtatót. A kisüstit a műsor alatt iddogálták meg...
- De mit csinált a pirulákkal?
- Lefekvés előtt mindig bevettem egy párat, de még így is előfordult, hogy lövöldöztek rám. Pedig ott volt Ness a közelemben, mégis volt bátorságuk, kérem...
- Aztán?
- Aztán, ahogy kiürült két demizson, a színre lépett Mannix. Én csak csodálni tudtam azt a pasast, doktor úr. Hogy milyen feszült helyzetekbe került! Ez különben a lakásunk arculatán is meglátszott. Három folytatás alatt szétmorzsolta a vendégek négy csipketerítőt, és kisiflérolták lábukkal a nagy perzsát. Én pedig: ahányat lőtt, annyi tablettát vettem be. Ahogy kiürült a tölténytár, kiürült az orvosságos doboz is, s amíg újra kézbe vette a pisztolyt, a fiam már

megjárta a patikát. De tudja, mit csodáltam a legjobban? A Mannix fejét. Olyan kemény volt, a hétfői kenyér üljön le mellette. Mert ugye tetszett látni, volt neki egy fájin kis nyitott kocsija és jónéhány halálos ellensége. De ő mindig úgy ült be az első ülésre, mintha hátul a tízórais csomagja lenne. Pedig az ellenség rejtőzött el oda, s mikor indult volna, úgy vágta tarkón, hogy közönséges halandó mindjárt a gödörös után tudakozódott volna. De ő egy kicsit heverészett, aztán telefonált Peggynek, hogy főzheti a feketét. Szóval meg kell adni, stramm pasas volt, kérem. Igaz, nem volt a legszebb gesztus, hogy olyan hirtelen lelépett. A szomszédom azt jósolta, hogy az utolsó részben vagy kinyírják, vagy legalább a nyakkendője csúszik félre, de az sincs kizárva, hogy a Peggy kávéi megteszik a hatást... De sem detektív-temetés, sem esküvő, egyszerűen csak lelép, engem pedig otthagyt két doboz nyugtatóval.

- No, és a következő folytatásos? Hogy viszonyul ahhoz?

- Ja, Angyal Moorról és Kertész Tomival? Hát az kérem, limcsi, hígított ereszték. Rugódják egymás északi oldalát, bukfenceznek, löni meg alig lönek, s azt is röhögve. Kipróbáltam már, kérem, nem vettem be egyetlen nyugtatót sem, mégis jól aludtam. Tessék elképzelni: jól a-lud-tam. Erre pedig nem volt példa, mindjárt két éve. Szóval, semmiképp nem lehet ez normális, kérem, ezért aggódom annyira. Esedezem, doktor úr, segítsen rajtam!

SZURKOLÓSORS

Sehogy sem tudom megérteni a sportújságírókat. Amikor kezdődik a labdarúgóidény, mindig afféle apróságokon rágódnak, hogy megfoltozták-e a gyepszőnyeget, fiatal korában futballozott-e vagy pókerezett az edző, helyre tették-e a jobbszélső bal lapockáját, székfűtéát iszik-e a középcsatár, és ha rum nélkül inná, mennyivel rúgna kevesebb kapufát.

Én belátom, ezek sem teljesen mellékes dolgok, de miért nem foglalkoznak a szurkolókkal, mikor nekik több szempontból is nehezebb. A játékost hívják, kérlelik, csalogatják a mérkőzésre, a szurkolót viszont senki sem küldi, sőt holmi szolgálati ürüggyel igyekeznek megakadályozni elmenetelét.

Ilyenkor jön aztán segítségül a rokonság, persze csak úgy áttételesen. Egy előrelátó szurkoló már február elején számba veszi a rokonokat, és lajstromba szedi a neveket. Körülbelül így:

1. Március harmadik szerdáján, a Kupagyőztesek Kupájának negyedöntőjére jön majd Lajos nagybácsi, vonattal. Epegörcs vagy vesekő. Ha lesz előmérkőzés, egy órákor érkezik a vonat, ha nem lesz, akkor fél háromkor. (Úgyis kiérek a meccsre.)

2. Karolina néni rá egy hétre lesz itt, amikor földet ér az Ajax különgépe. Esetleg jöhet egy nappal hamarabb, hogy ne legyen feltűnő az egybeesés. Valami súlyos „baleset” fogja érni. (Szerda délelőtt többször is emlegetni az önkéntes véradókat!)

3. Május harmadik szombatján (a második műszak idején) villanyfényes mérkőzés. Már pénteken szólni Jóskának: meccs előtt egy órával sürgősen hívasson haza, mert felrobbant az aragázipalack. Csütörtökön egyre-másra emlegetni, hogy palackot vettünk. Ha ezt elfelejtem, akkor a sógorasszony szül. (Amikor Jóska telefonál, jó hangosan belekiáltani a kagylóba: „jaj, bárcsak ikrek lennének!”)

A lajstrom tehát fölöttébb hasznos, és a taktika az esetek többségében be is válik, mert csodák csodája: a főnököt is éppen mérkőzés előtt hívatják a központba, vagy ha nem, akkor az anyósát veszi elő a migrén. A listát viszont ajánlatos úgy eldugni, hogy az asszony ne akad hasson rá. Zseb, pénztárca nem megfelelő, állandó ellenőrzés alatt van, a cipőbélés alá sem szerencsés tenni, mert sértő (mármint a lábnak). A csapat ismét nem alkalmas, esetleg megjöhet a víz, a fűtőtest sem, mert ahogy felmelegszik az idő, mindjárt ott teremnek a télen kérvényezett szerelők... Marad tehát a villanyóra, oda nem mer nyúlni az asszony.

Persze, vannak más technikai kérdések is, melyek szintén a készülődéshez tartoznak. Például a szókinccs felfrissítése. Mert afféle bekiáltások, hogy „szemüveget a bírónak”, „csak szörmentén”, „ne kíméld a stopnikat”, „gyomláld ki a bokáját”, „nyújtsd ki, mint a laskát”, ma már elavultak, egy modern szurkoló nem is használja. A tapasztalat azt mutatja, hogy a legjobb nyelvleckéket idős kocsisok tudják adni. Igaz, napjainkban lényegesen megcsappant a számuk, aggodalomra azonban nincs ok, mert elég sok gépkocsivezető felkarolta a hagyományt.

Fontosabb mérkőzések előtt némelykor gondot okoz a jegy beszerzése. Éppen ezért már februárban, mikor az árusítással megbízandó ügynök még zárt sorsjegyekkel fagyoskodik az utcán, ajánlatos melegen kezdet rázni vele, de még jobban szívébe férköznek azok, akik gőzölgő lábvizet visznek neki...

Íme, mi mindenre kell hogy gondja legyen a vérbeli szurkolónak. Az újságírók mégis azzal a pár tucat futballistával foglalkoznak, akiknek csupán arra kell vigyázniuk, hogy kapuralövés-kor ne mindig a szögletzászlónál álldogáló fotóriportereket találják el.

A TÉMA KÖTÉLEN SZÁRAD

(Levél a Reflektornak)

Tisztelt fénycsóválók!

Tudom, hogy egyetlen elemlámpával csak a fontosabb témákat vehetik villahegyre, mégis arra kérem, üssék be az orrukat hozzám, mert garantálom, hogy meglesz a látszatja. Az adás témáját a szomszédom fogja szolgáltatni, aki éjjel-nappal igyekszik minél több szemes borsot törni az orrom alá, hogy kiölje belőlem az életnedvet és az optimizmust.

Egyik bevett szokása az, hogy egyszerre sokat mosat, és úgy teregeti a ruhákat, hogy én is lássam, s hogy a kis kertem növényeitől elvegyék az oxigént, ami tudvalevőleg kell nekik, hogy viruljanak, és derűvel töltsék el a munkásembert. De ezek a ruhadarabok főként azért akadtak meg a torkomon, mert egyáltalán nem szalonképesek, és rossz irányba befolyásolják a járókelők ízlését. Bennem van annyi tapintat, hogy az ilyen fehérneműknek még az egyik szárát sem nevezem meg, mert engem úgy neveltek, hogy az ilyesmit sötét helyen és minél intimebben kell szárítani.

Kérem majd az adásban mindenik darabot feltüntetni teljes életnagyságban, pertlivel egyetemben, és, ha lehet, színes felvételt készíteni róluk, mert akkor kiderül, hogy a színük sem megfelelő. Nem zöldek, amin szívesen legelne a szem napestig, hanem sárgák és sötét csíkozásúak, ami szintén ankét-téma lehet, mert zavarólag hat a becsületes dolgozók szemére.

És amikor lecsepeg róluk a víz, tócsákat képez az udvaron, ami kioldja a drága műtrágyát a földből, és eróziót okoz, amit szintén helytelenít az ország törvénye. S arról sem vagyok meggyőződve, hogy a mosószer után becsületesen ki szokták tisztálni, ha pedig nem, olyan vegyi anyagok jutnak az édes anyaföldre, melyek megbontják a földgolyó biológiai egyensúlyát, és csökkentik a gravitációs erőt, ami kapkodáshoz és zürzavarhoz vezet. Kérem tehát az adásba feltétlenül kitenni a biológiai egyensúlyvesztést, hogy lássa a világ, kivel kell egy tálból cseresznyézniem.

Erről jut eszembe, hogy szomszédom a cseresznyével is rossz fát tesz a tűzre. Mert az a cseresznye, ami hozzám áthull, mind férges és teljesen fogyaszthatatlan, ami ugyancsak képernyőre kívánczik, mivelhogy a becsületes dolgozó így nem jut hozzá az előirt vitaminadaghoz, s emiatt gyengülhet teljesítőképessége, ami szintén az országot károsítja.

Sajnos, ezenkívül a szagokkal is bajok vannak, mert a szomszédom nincs tekintettel arra, hogy mit eszem és milyen órarend szerint. A múltkor már a habos rolónál tartottam, amikor ő sütni kezdte a halat, s a halszag annyira zavarólag hatott rám, hogy egy idő után a habosrolóban is halcsontot kerestem, de szerencsére csak zsákrongyot találtam.

Kérem tehát, hogy az adásban vegyék egy kalap alá a férges cseresznyét, a szédelő földgolyót és a csíkos holmikat, hogy a tévénezők is lássák, mit kell lenyelnem naponta.

EGY RAJONGÓ LEVELE

Én most írásban és nyomtatásban is kijelentem, hogy a legtanulságosabb tévéműsornak a könnyűzenét tartom. Már az is szívpezdítő és értágító, hogy a bájos énekesnőket különböző oldalaikról mutogatják, de még jobban örvendek annak, amit az anatómián kívül tanulhatok. Jónak találom, hogy az énekesek bedolgoznak az Ismerjük meg hazánk szépségeit című műsorba, s így országos kirándulásokat tehetünk a képernyőn. A múltkor is örömmel néztem, hogy az egyik énekes elkezdte a nótát a bihari lankákon, és befejezte a Fekete-tenger sós habjai között. Közben feltűnt Félix-fürdőn, a Királyhágón, a Feleki-tetőn és a háztetőn, s így nyomon követhettük a különböző vidékek állapotát.

Azt is szeretem, hogy az énekesek nemcsak énekelnek, hanem emellett ismeretterjesztő munkát végeznek. Sétálnak a műutak felezővonalán, s ebből megtudjuk, hogy útjaink közepe ki van aszfaltozva. Aztán kiállnak az út szélére, és próbálják leinteni a gépkocsikat. De azok nem állnak meg még a leghíresebbeknek sem, amiből kiderül, hogy az autóstopp törvénytelen dolog, nem kell arra vetemedni.

Van úgy, hogy az énekes vonaton kezdi a dalt, s repülően folytatja, ami a saját érzelmeinek és az ország közlekedésének felfelé ívelését jelzi. A legkedvesebb az, ha a refrénnél tapsol magának. A taps ugyanis az elismerés jele, s amiért tapintatlanok mások, nem kell hogy az legyen ő is.

Olykor előfordul, hogy a virágzó réten énekel, és közben gyógynövényeket szed. Pár pillanat múlva azonban nem a teánakvalót szárítgatja a napon, hanem a haját valamelyik strand homokján elnyúlva. Ez a képváltás is ötletes, mert azt mindenki tudja, hogy a szárított gyógyfű kilójáért mennyit fizetnek, de azt nem, hogy a művésznő melyik strandra jár. Egy csapásra tehát két legyet üt a rendező, s noha csak az egyiket teszi ki a napra, mind a kettő megszárad.

Megtörténik, hogy egyszerre ketten énekelnek. Ilyenkor az egyik a csatornákon mászkál, a másik a pinceablakból integet egy selyemsállal. Ez a macska-motívum. De van gerle-betét is: amikor békésen turbékolnak egymás mellett, és úgy néznek egymásra, hogy átforrósodik a készülék.

Ritkán előfordul, hogy kép és hang nincs szinkronban. Egyszerűbb nyelven ez azt jelenti, hogy az énekes a szájmozgással már a balkonjelenetnél tart, de a hangja még kint bátortalankodik a kapu előtt. Ez a megoldás azért jó, mert mindig közbejöhethet valami váratlan. Mi például a képernyőn azt látjuk, hogy a szülői pofon csattant, de a hangból kiderül, hogy még csak a szobaajtó csattant, mikor belépett a szülő.

Íme, mennyi ötlet és információ, míg az énekes eldúdolja azt a szerény szöveget, hogy lá-lá, lá-lá, lá-lá.

Hát erre én csak azt írhatom, az ilyen rendezés előtt az összes kalapokkal le-le, le-le, le-le!

AZ IDEGENVEZETŐ

- Kedves vendégeink, valamikor itt egy várrom volt. Ma még nem tudjuk egészen pontosan, mikor építették a romot, de nemzetközi hírű szakemberek szerint vagy időszámításunk előtt, vagy utána. Annyi biztos, a tatárok is feldúlták, amit az ásatások folyamán előkerült sok kutyafej bizonyít. A törökök ittjártáról tanúskodik, egyebek mellett, egy teljes tetrabugyogókészlet és egy termosz feketekávé, amit még melegen emeltek ki a földből.

Az ásatások folyamán felszínre került sötét üregekben egyébre is fény derült. Rábukkantak például egy teljesen üres üregre, melyből könnyen kikövetkeztethető az akkori nincstelenség és a szellemi sötétség. A tudósok biztosra veszik, hogy a vízigótok is megszállták a romot. Kétségtelen, hogy ők tengeren, azaz vízi úton érkeztek, innen kapták a nevüket is. Persze, akkor még tengerfenék ülte meg a vidéket, amit bizonyít az is, hogy a nagyobb tócsákat a téesz-tagoknak máig sem sikerült lecsapolniok. A vízigótok szerették a vizet, de a barkácslást már kevésbé, ezért a vikingektől béreltek felfújható deszkacsónakokat.

Ahogy a vízigótok leapadtak, megérkeztek az avarok. Ősszel jöttek, és száraz falevélen aludtak, innen kapták az avar nevet. Az avarok után a gallok voltak bejelentve, de a rossz idő miatt az asszonyok otthon tartották őket.

Mikor a törökök meghallották, hogy üresedés van, nyeregbe pattantak, és újból itt teremtek. Nekik az asszonyok nem tudtak parancsolni, mert a szájuk fátyollal volt bekötve. A török szultán, csubuk gyanánt, jóképű menyecskéket kért, de az őslakosság hősiesen ellenszegült, és az aggokat kezdte mutogatni. Erre őt elöntötte a pulykaméreg, reszketni kezdett rajta a selyemholmi, és kezdetét vette az ostrom.

A törökök almaszedő létrákat támasztottak a várromnak, az őslakosság azonban észrevette a cselt, és üstökben szurkot melegített. Igen, de a törökök is kapcsoltak, hogy a szurok nem járdakészíteni kell. Menten dühbe gurultak, és hágdosni kezdtek az almaszedő létrákra. Az őslakosság jogaival és olvadt szurokkal hozakodott elő, mire a törökök a várat bevették, s annak népét elvitték a janicsárképzőbe.

A várrom lakói azonban okos emberek voltak, ösztöndíjjal végezték el a janicsárképzőt. Az államvizsga letétele után beolvasztották őket a nagy török hadseregbe. De ők addig-addig ügyeskedtek, míg mind egy századba kerültek. S mikor megkérdezték, hogy ki ajánlkozik bevenni azt a romot, ahol ők laktak egykor, hősiesen jelentkeztek.

Az ostrom nem tartott sokáig, mert a rom teljesen lakatlan volt, csak az egereket kellett kiebrudalni belőle. Hősiesen nekifogtak, s ebből az egerek megértették, hogy itt nem lehet kukoricázni, jobb, ha avas tökmagot esznek egy csendesebb romnál. Az őslakók pedig elfoglalták az ősi fészket, és tojásokat raktak le benne. Az ásatások során előkerült tojáshéjtörmelék egybehangzóan és ékesszólóan bizonyítja ezt.

INTERJÚ

(Színtér: egy kiállítóterem. Áll benne néhány félkész szobor, egy névtelen szobrász és egy kezdő riporter. Ajtók bezárva, látogatók kizárva. Síri csend, legyek nem zümmögnek, áhítattal hallgatják az interjút. Megszokásból, időnként, összeverik szárnyukat.)

- Mikrofonpróba: egy, kettő, három. Mikrofonpróba: százhuszonhárom. (Minden jó, indul a magnó.)

- Kedves hallgatóim, itt állunk egy kiállítóteremben, ahol minden kiállítás alkalmával ki szoktak állítani valamit. Elöttem egy téliesen öltözött művész, mögötte alkotásai, melyek a valóságot a maga póreségében mutogatják. Megkapó e kontrasztos ellentét, kár, hogy nem látszik a rádió hullámhosszán. Most pedig kérdezzük meg a nagy művészt: mi a kedvenc témája?

- Az élővilág. Minden, mi él s mozog.

- Csaak?

- És az univerzum. Imádom az univerzumot.

- És melyik a kedvenc univerzuma?

- Természetesen a miénk, és azon belül is a mi galaktikánkat kedvelem.

- Szép ez a kötődés, igazán példamutató! És mondja, ebben a mi világhírű Tejút-rendszerünkben mi a legkedvencebb anyaga?

- A kő.

- Nyilván azért olyan súlyosak a szobrai...

- Nem. Én habköbe dolgozom inkább, a mondanivalóm teszi súlyosokká őket.

- És még mi a kedvence?

- A fa.

- Melyik fa?

- Természetesen a mi galaktikánk fái.

- Szóval, fába is dolgozik. És a műteremben is fával tüzel, nem?

- Igen, a mi galaktikánk fáival.

- És melyik a legkedvencebb fája?

- Héderfája, a szülőfalum.

- Ja, és ott laknak a kedvenc szomszédai is, nem?

- De.

- Ők is faragnak?

- Persze.

- Mit?

- Sírköveket.

- Példamutató életigenlés; kár, hogy nem látszik a rádió hullámhosszán! Most meg arra kérném, mondja el a hallgatónak, mit ábrázol ez a szobor.
 - Ez a laposkő? Egy patakmederben botlottam bele, csak címet kellett adnom neki. Címe: A félmunka. Díjat remélek érte.
 - Egy újabb közérdekű kérdés, Ön dohányzik?
 - Igen.
 - És melyik a kedvenc cigarettája?
 - Kapadohányt szívok...
 - Miért pont kapát?
 - Mert egészségesebb.
 - (- Felelje inkább azt: „Mert szüleim földművesek voltak.”)
 - Mert szüleim földművesek voltak, s látástól vakulásig dohányt kapáltak.
 - Szerintem *így egészségesebb*. Most pedig árulja el, mi a kedvenc hobbyja?
 - Követ gyűjtök.
 - Drágakövet?
 - Nem. Szegélykövet. Jobb híján abba is dolgozom.
 - Még egy utolsó kérdést! Ars poeticája van?
 - Sajnos nincs. Nem kaptam még semmiféle kitüntetést. Hacsak A félmunka nem hoz valamit...
- (Magnetofon kattan, ajtó nyílik. Látogatók frissen be, legyenek szédelegve ki.)

A JELIGE KIFAKADÁSA

Egykoriban nagyrabecsült Szerkesztőség!

Azért írom „egykoriban”, mert a végletekig én sem bírom cérnával, s ma már egészen más állásszögből tekintek a szerkesztői levélváltás felé, ahol műveim sorsa eldőlt, mint egykor. Én nem vagyok akadékoskodó lény, aki mindenkin a kákát keresi, de most már kezd betelni a pohár, és úgy érzem, az utolsó csepp jogán jogom van feltenni egy pár erélyesebb kérdést, melyek a következők:

Megkapták-e az utolsó postai küldeményt, és ha meg, beiktatták-e? És ha beiktatták, miért hallgatták el, mintha be sem iktatták volna? Több kísérőlevelemben említettem, hogy én rég hordom a szénát Pegazus lovának, azaz rég kacérkodom az irodalommal, főleg a könnyebb vérű novellákkal. Úgy értem ezt, hogy ne legyen túl veretes, de azért az eszmei mondanivaló jöjjön ki belőle, érezzen a téglarakás (prózaiban: építkezés) igenlése. A 28. novellámban például azt írtam meg, hogy egy fiú meg egy lány összevesz a tengerparton, és az egyik elindul Mamaiára, a másik Borszékre. Később átpofoztam a szituét, úgy, hogy ki-ki a saját anyukájához siet, de a harmadik változatban már kéz a kézben dolgoznak a családi fészek fundamentumán.

Volt egy ennél jobb írásom is, ami - látom - szintén nem került be a laptestbe. Ez a nyolcadik csomagban ment, s merem állítani, értékben az első fél kilóhoz tartozott (még a postás is mondta, ebben kell legyen valami). Azt ecseteltem benne, hogy a részegség milyen ártalmas és eltántorító példa, de nem úgy, hogy csak kijelentem, hanem élő példákkal, azaz szédelő alakokkal megtűzdelve. Veszek egy elázott férfit és egy üveg száraz gint, és az üvegből kihúszom a dugót, a férfiből meg kihúszom az eszmei mondanivalót. Aztán veszem a családjukat (a férfi és az ital rokonait), s a két famíliából leülepszik a mindig érvényes konklúzió, ami még az erjedt citromlevet is megveti.

S hát, a másik írás mért tévesztett célt, ha szabad kérdezem? Egy közszájon forgó témát emeltem fel a földről. Azt, hogy az átutazó polgárok mellett staniclik hevernek a fűvön, épülő-szépülő városunk szégyenszemére. És ahelyett, hogy barikák ugrálnának a zöldövezetben, mely takarmány gyanánt is felfogható, egyes sihederek sétálnak ott, akik füttyülnek a tápdús élelemre, és a papírhulladékok helyett egymás száját keresik. Miért és meddig? - kérdeztem én a negyvenkettedik oldalon, és a választ az olvasótábortól vártam, a biztatást a szerkesztő asztalától.

De látom, erre sem jött semmi, pedig régóta ismer a postás. Úgy látszik, hiába remélek, és ezért kénytelen vagyok kimondani, hogy amért önök fonnyadó szerkesztői babérokon ülnek, és ezáltal üdezöld kéziratokat nyomtatnak le, nem kell elbizakodni, mert minket sem a megalkuvás fájából mintáztak.

Csak én nem vagyok az a típus, aki a kéziratoknak kiharcolja a laptestet. Engem mindig szerénységre intettek és arra, hogy írásokkal álljam a sarat, amiben jelenleg, sajnos, a meg nem értettek gumicsizmájával kell caplatnom. De hiszem, és (ez az utolsó kérdésem:) hiszik-e önök, fennhézások, hogy majd valamikor (a dátum még nem végleges) aszfaltúton fogok sétálni, s a lábamra szellős szandál kerül?...

Megintén Imre
(„Csizma vagy Szandál” jelige)

HIGHFEJ-DÍJ

KELT: 1978. február 24-én a Gaál Gábor-kör rendhagyó ülésén. Jelen van kb. harmincöt árgus szempár és hét kötet négy kiadó tavaly lehullt terméséből. A díj - melyet a múlt év legrosszabb romániai magyar könyvének szerzője fog kapni - egyelőre az asztal közepén gyöngyözik. A felirat bizonyossága szerint az üvegese harminc gramm ricinusolajat tartalmaz 1 lej és 15 bani értékben. A nem mindennapi trófeától a bizakodóbb természetűek irodalmi közéletünk részleges tisztulását várják.

KÖRVEZETŐ: - Kedves barátaim! Mai ülésünk lényegében kiállítás. Legyünk minél objektívebbek, hogy e füstszínű patikai kristályserleg tartalma méltó kezekbe kerüljön. Úgy gondoltuk, a referensek hét kötetről szedik le a keresztvizet, de ha a szóba kerülő műveknél valaki rosszabbat tud, szóljon bátran, kár lenne, ha az igazi értékek pult alatt maradnának. Amint az újságban is láthattátok, a díj neve HIGHFEJ-DÍJ. Angolosan írtuk, tehát hájfejnek olvasandó.

KÖZBESZÓLÓ: - Olyan szép magyar szavaink vannak ilyen célra! Miért kell nyelvünket angollal highítani?

VÁLASZ: - Az angol szó *háj*-nak is olvasható, de magyarosan *híg*-nak is, így hát két fejet ütünk egy csapásra.

.....

MÁSODIK REFERENS: - Halk hangú, de bátor dilettáns tette le a lyukas garast a Literánál. Neve egyelőre nem sokat mond, kötetéből kiragadott sorai, versei viszont annál többet. Kezdjük mindjárt egy harcos felhívással: „nézz mereven a világ szembogarába / előbb pislogni fog / majd elfordítja / harapós fejét”. De költőnknek nemcsak a nagyvilág, hanem a buta kislány bogaraival is számolnia kell, méghozzá szemtanúk előtt. „Elnéztem, ahogy eszel, / Hanyatt fekvő. És bőrödön / Nem látszik meg, ha rácseppen a méz. / Buta vagy: szépséged nem érted. / Pedig annyit magyarázom / Én, s még tizenöt kopasz barátom.”

A kilátástalannak tűnő kollektív felvilágosítómunka ellenére a folytatás megnyugtató lírikusunk számára: „Ma este legrőtebb álmaim hajtottak szunnyadó öledbe, álmos, sunyi bivaly voltam, mögöttem vidám tűzhangon ropogott ostorom, a vágó. / Perzselte a tudóm is, te pucérságod hús cseppjeit hintetted rám”, vagy „Görccs fogott marokra, mikor először fölédhajoltam. / Ruháimmal sebtében dobtam el gyermekkorom... / Aztán örök frigyre léptünk.”

A nem mindennapi esemény egy másik vers tanúsága szerint - melyet *egészen* felolvasok - a föld gyomrát sem hagyta hidegen. „Mikor enyém lettél, / a föld mélye felmorajlott, / és ünnep borult a világra. / Most elmegyek. / A kutya sem ugat utánam.” A házőrző eb szótlanságára egy következő vallomásban találunk némi magyarázatot, ennek néhány sora ugyanis azt szuggerálja, hogy a kutya várossá változott: „Lomha állatként tápázkodik a város. / Alatta szennycsatornák, felette a levegő se tiszta, / s közbül az ember munkára kész, fogat mos.” De költőnk a munkakezdést jelző tömeg-fogmosás után sem veszi el a fejét, azaz nem csatlakozik a dudaszóhoz igazodó kocogómozgalomhoz: „Én úgy futok el, hogy helyben állok. / Mozog, nyüzsög úgy is eléggé minden” s különben is „a zajok életnagyságfelettien ágaskodnak”. A helyben megejtett kiadós springtről tájékozódván tökéletesen megértjük a költő restelkedését amiatt, hogy világszerte tért hódíthatott egy olyan káros élettani tevékenység, mint a *légzés*: „Kínos, hogy lélegzeni muszáj.” Életbevágóan fontos megállapításával, közvetve ugyan, de az egész emberiség pulzusára tapint rá, éppen ezért feltétlenül jutalmat érdemel. Én öt javasolom a díjra...

.....

HETEDIK REFERENS: ...A Literával kezdtük, azzal végezzük. Egyelőre kétséges, hogy melyik szerző viszi el a pálmaolajat, de az már nem, hogy melyik kiadó.

KÖRVEZETŐ: - Szavazni fogunk. Itt van ez a kucsma, kinevezzük Highfej-urnának. Mindenki a szíve választottjára adhatja voksát.

KÖZBESZÓLÓ: - Én tartózkodom. Nem tartom helyesnek, hogy szárnyukat bontogató amatőrök és tollukat hullajtató professzionisták egy kucsmába kerüljenek.

KÖRVEZETŐ: - Szavazzuk meg ezt is! (Kezek a ritkuló levegőbe emelkednek.) A tagság döntése világos: az irodalomban nincsenek súlycsoportok. Aki művével kimerészkedik a prérire, annak nemcsak ezt a bundasapkát, hanem mindenféle sapkát vállalnia kell...

KÖZBESZÓLÓ: - Nem tisztáztuk még, ki hány pontot kapjon. Az olimpián az elsőnek négyet adnak, a másodiknak kettőt, a harmadiknak egyet.

KÖRVEZETŐ: - A jelek szerint sokan tényleg azt gondolták: a részvétel a fontos, nem pedig a teljesítmény. S mivel a legrosszabb mű szerzője értelmezte így a leginkább, megérdemli mind a négy pontot.

SAPKAFELELŐS: - Összeszámoltuk. Az első helyre a fenti töredékek szerzője került nyolcvannégy ponttal.

SZAVAZÓK: - További sok sikert! De ki adja át neki a díjat?

- Írjunk inkább receptet, azt könnyebb postázni.

- Nem jó, mert ha a díjat nem váltja ki, hiába várjuk, hogy letisztuljon a stílusa.

KÖRVEZETŐ: - Az üveget elküldjük csomagban, és mellékeljük hozzá méltató sorainkat. Befejezésül hangsúlyoznám, hogy mi lényegében a jelenséget díjaztuk, hisz előfordulhat, hogy ennél rosszabb könyv is lappang. A szerző tehát akkor áll fel jogosan a dobogó legmagasabb csúcsára, ha nem szerzőnek, hanem jelenségnek tekinti magát.

KÖZBESZÓLÓ: - Tán méltánytalanság, hogy a második és harmadik helyezettet nem jutalmaztuk. Elvégre ők is igyekeztek...

SZAVAZÓK: - Vessenek magukra!

- Miért nem írtak még gyengébb művet?

- Az elsődíjas egyértelműen leszögezte: „Én úgy futok el, hogy helyben állok.” S nem vitás, hogy csak ilyen tűzről pattant ars poeticával számíthat arra az ember, hogy mindenkit megelőz...

SZÓSEJTÉSEK

Tisztelt Szerkesztőség és Nyomdaipari Kombinát!

Talán úgy tűnik, hogy honorárium, akkord vagy indemnizáció fogja kezemet ezen írás megírása közben, pedig csak arról van szó, hogy engem is indukáltak az újságokban világosságot és nagy példányszámot látott nyelvemelő cikkek. Úgy is mondhatnám, hogy sok újság sorai közül kilóg az anyanyelv, mely őszinte probléma nálunk. Ez így is van rendjén, mert a nyelv olyan, mint a cigaretta, kiskorában kezd élni vele az ember, s csak nagyon ritkán hagyja abba.

Mondtam is az asszonynak, hála a komercnek, miniszteri papír van, piksz pláne, indigó szintén pláne, miért ne írjak én is. Igaz, szakműveltségem nincs, de a kötelező osztályokat becsülettel elvégeztem, és az intuícióm rendkívül jó, arra építem fel az alábbi észrevételeket is.

Énszerintem a *vájdling* finnugor szó. Az eredeti jelentés nem mosogató tál, hanem mosótál. Az előtagban könnyű megtalálni a *váj* igét. Ez onnan került oda, hogy az ősök fatörzsből vájták ki az edényt. A *d* hangot egyelőre sűrű köd borítja. A második tagban egyesek szerint az *l* kötőhang, az utána következő *ing* pedig az a ruhadarab, amit a vájt edényben mostak. Szerintem ez nem állja meg a sarat, mert valójában az *l* jelenti azt, hogy *ing*.

Bizonyítsuk be! A *lazsál* szóban az *l* helyére írjunk *ing*-et. Ing + azsál = *ingazsál*. Az *ingazsál* kitűnően szuggerálja, hogy az illető jön-megy, hanyagul dolgozik, azaz *lazsál*. Különbén az *angazsál* éppen az *ingazsál* következménye.

A *vájdling* tehát olyan vájt edény, amiben kicsinyítő képzős *inget* mostak. A következő kérdés az lehet, miért volt rövid *ingük* a finnugoroknak. A magyarázat egyszerű: azért, mert akkoriban a *diszpécserék* (amint az előtag is mutatja) tényleg csak díszből voltak megtéve, nem törődtek a komercel, és a sátorkomplexumokban csak vászon-reszliket lehetett kapni. Abból pedig nem futotta hosszú *ingre*.

De vizsgáljuk meg a *bihal* szót is. Ennek a második fele finnugor szó. A *bi* latin szó, és azt jelenti, hogy kettő. *Bihal* tehát = két hal. Nagyon érdekes, ahogy összeragadt a két szó. A latinok bivalyat (bihalat) exportáltak a finnugoroknak. Azok halat adtak cserébe. A vásár úgy zajlott le, hogy megálltak valahol a patak partján, és egyezkedtek. Egymás nyelvét nem értették, mert a tolmácsiskolákban akkor még a pecázás volt a főtantárgy. De a latinok ismerték a hal szót, s amikor alkudtak, a bivaly helyébe *bi-halat* kértek. Csakhogy ez nem két halat, hanem két hordó halat jelentett. De a hordónak már nem tudták, hogyan mondják, ezért a *bi* után a hasukra ütöttek, és egyet nagyot nyeltek. A hasra ütés azt jelentette: hordó, a nyelés pedig azt, hogy: legyen megrakva becsületesen. Így alakult ki a *bihal* szó, ami természetesen hosszabb lett volna, ha a latinok a hordó nevét is be tudják szűrni középre. Őseink átvették a szót, de a hasukat már nem veregették, mert megszokták, hogy mindig csendben üljenek, mivelhogy halászni és vadászni nem is lehet másképp.

Befejezésül még csak annyit, tudom, hogy a nyelvészeti párbajok olyanok, mint a futballmeccsek. Van tábor és van ellentábor, de pardon az nincs, még csak kilátásban sem. És hiába rendelnek ki rézbandistákat a szünetre, azért még van bokazene a meccs alatt. Éppen ezért nincs szándékomban lecsatlakozni sehová. Én csak szimpla drukker vagyok, aki bekiabálok időnként, mert a valódi zsuksások csak technikáznak, dekáznak, de az orrukat alig használják a szent ügyben.

A NAPOSCSIBÉK SZEREPE A CSECSEMŐNEVELÉSBN

(Részlet egy tollasodó tanulmányból)

A pio-csecsemőtan - mint olyan - kétségkívül tudomány. És mint ilyen, segítségül hívja a rokontudományokat, de ha azok nem mennek, leküzdí kezdeti szorongását, és annál kitartóbban halad a cél felé. A cél pedig maga a Végtelen, hiszen a pio-csecsemőtan a megválaszolatlan kérdések tudománya, abból pedig végtelenül sok van. A legmegválaszolatlanabb kérdés (ez lett a csecsemőtan sarkköve): felnőttként születik-e a csecsemő vagy sem? Mert igaz van Podraszkinak, hiába lövünk fel embert a Holdra és hiába szondázzuk a marslakókat, ha nem tudjuk, hogy saját kisedünk nem nevezhető-e nagydednek. És okosan tapint a lényegre Maricello is, mikor azt mondja, igyekeznünk kell a válasszal, mert ha még sokáig tapogatózunk a sötétben, csecsemőink rendre katonasorba cseperednek, s kénytelenek leszünk abbahagyni a kutatást.

A jelenlegi kutatómunkát sajnos külső tényezők is nehezítik. Például: abból, hogy a csecsemők kisebb inget és lábbelit hordanak, mint a felnőttek, egyes elismert szakemberek arra a következtetésre jutottak, hogy a csecsemő valóban kisedként születik. Az ellentábor viszont azzal érvel, hogy a csecsemők inge nem sokat nyom a latban, lényegében bennünk, felnőttekben van a hiba, mert túlméretezzük szükségleti cikkeinket.

Dadé Gibson neves piológus műanyán nevelkedett cercóf-majmokon (kik a mászást csak fakultatíve tanulták) kimutatta, hogy a csecsemők hordhatnának nagyobb cipőt, ha nagyobb lenne a lábuk. Fachir Wels vele egyidőben ellenkísérleteket végzett önként jelentkező orángutánokon, és megállapította, hogy a felnőttek viselhetnének kisebb cipőt, ha kisebb lenne a lábuk. Tudományos szempontból természetesen mindkét kísérlet egyaránt figyelemre méltó, eredményük pedig csak azért eltérő, mert a kísérletet párhuzamosan hajtották végre, s mint ismeretes, a párhuzamosok sohasem találkoznak.

A pio-csecsemőtan másik vitális kérdése: miért nem eszi meg a besamellel elkészített sóska a csecsemők 53,2 százaléka? Bonbon Johnson naposcsibék bevonásával kimutatta, hogy 13,5 százalék azért nem fogyasztja, mert nem adnak neki (csibe + sóska hiány a négyzeten = rejtett érzelmi elhanyagoltság), 19 százalék azért nem eszi, mert a sóska zöld, a többi meg azért, mert szerinte nem elég zöld (az én-tudat robbanásszerű kialakulása). Piston Simpson - továbbvive Johnson fejtegetését - négy évtizedes áldozatos fejtörés után rájött arra, hogy ha azoknak is adnának, akik nem kapnak, az arány lényegesen javulna.

Tanítványa, Harrison, aki a mester teljes laboratóriumi felszerelését örökölte (beleértve az özvegyet is) koronát tett végül a kísérletre, megállapítván, hogy nem a sóska klorofill-tartalmában van a hiba, hanem a csibe-, illetve gyermeknevelésben. Sőt, ennél is tovább ment: a csibék eledeléből teljesen kiiktatta a besameles sóska, bebizonyítva ezáltal, hogy kellő bátorsággal a csecsemőktől is megvonható.

Az étkezési traumáktól és kondicionált félelemtől mentesített csibék egyenletesen fejlődtek, könnyen beilleszkedtek a csibetársadalomba, és serdülő korukban sem váltak agresszívokká. Pszichikai fejlődésgörbéjük tehát nyílegyenesen haladt a tyúkketrec irányába. Ez a nevelés-modell, nyilván, a csecsemőkre is érvényes egészen csekély módosításokkal: tyúkketrec helyett lakás értendő, egyenes helyett görbe stb.

A pio-csecsemőtan harmadik sarkalatos kérdése: az ikerekből miért születik minimálisan kettő? Wilson szerint azért, mert egy szál iker egymagában fölöttébb unatkozna, állandóan a körmét rágná, esetleg malmozna. (Az anya szervezete szülői tapintatból ikerpárral előzi meg ezt.)

Jackson szerint azért lesz kettő, mert a szülők mindenből két rendet vásárolnak, és egy képtelen lenne elhurlolni. Snobson szerint azért, hogy hasonlíthassanak egymáshoz. (Valóban, hogy nézne ki egy olyan iker, aki nem hasonlít senkihez?).

De van, aki cáfolja az utóbbi feltételezést: más-más tojóttyúk alól kikerülő tojásokkal bebizonyította, hogy azok is hasonlítanak egymáshoz, mégsem nevezzük őket ikreknek. Nem mondjuk a piacon: „Kérek harminc darab friss ikret, lehetőleg ne legyen eltörve a héjuk!” (S valóban, neki is igaza van.)

Nyilvánvaló tehát, ezek a kísérletek is mind figyelemre méltóak, és nem lenne ajánlatos elvetni belőlük egyet is, mert előfordulhatna, hogy a fürdővízzel együtt nemcsak a csibéket, a csecsemőt is kiloccsintanók. Akkor pedig nem lenne mivel foglalkozzék a pio-csecsemőtan, s kezdhethők előlről, jó ideig ismét a sötétben kellene tapogatóznunk. Nem beszélve arról, mekkora veszteség érné az emberiséget, ha sose tudná meg, hogyan befolyásolja az egypetűjű ikerpár beszédképességének kialakulását, ha kettejük közül csak egyik eszi meg a besameles sóskát, az is felnőttként, nagyded korában.

LA DOLCE VITA?

A szerkesztőség felhívása

Tudományos cikkeink kiigazítását a lapépítkezés szempontjából nélkülözhetetlen tégláknak tekintjük. És köztudott: minél több téglát gyűl össze, annál hamarabb épül fel a tudomány fellegvára, és az állványokon annál többen dúdolhatják jogos büszkeséggel: „Téglaporos a kalapom...”

(I. téglát, mely csak egy fél)

Tisztelt szerkesztőség!

Ne vegyék hízelgésnek, bóknak vagy hajbóknak, de túlzás nélkül állíthatom, hogy lapjuk megjelenése ünnep a mi utcánkban. Sőt népes családomban kisebb hajcihőhöz szokott vezetni, mivelhogymindenik tag egyszerre veti rá magát, mintha szellemi éhenkórász vagy alultáplált lenne. Téglaporos felhívásuk is nagy visszhangra talált, valóban helyes, ha közösen védekezünk a környezetszennyezés ellen. Igaz, az én kiigazításom faipari vonatkozású, de azért a lap felépítése szempontjából tekintsék csak szerény féltéglának.

Egyik cikkünk szerzője azt írja: „a fametszet úgy készül, hogy a rajzot körtefára vésik...” Nem szeretnék szaktekintélyekre hivatkozni, mint például a sógoromra, aki harminc évig volt fakitermelő munkás magasszintű vágtereken, s aki egy öl hasogatott bükkfára is felesküdt, hogy nemcsak a körtefát, hanem akármelyik fát ki lehet metszeni, ha van két markos legény és egy harcsafűrész. Más alkalommal, de ugyancsak délutáni poharazgatás közben ejtette el azt is, hogy a jelenlegi rendelkezések értelmében semmit sem szabad a fákra és a deszkákra vésni, mert akkor a fűrészáru veszít az értékéből, és a bútorgyárak csak másod- vagy harmadosztályban veszik át.

Tisztelettel egy közeli
fakitermelő-rokon

(II.)

Nagyrabecsült Szerkesztőség!

Nem átallok bevallani, hogy szeretem lapjukat, mindig előfizetek rá, a nyugtákból pedig csinos kollekciókat csinállok, s szabad időmben csakis azokat olvasgatom. De a múltkor véletlenül kezembe került egy újságpéldány, melyből aggódva, el-elszoruló torokkal olvastam a körtefák irtásával kapcsolatos cikket. Okvetlenül hozzá szeretnék szólni, mivel nagyapám híres gyümölcstermesztő volt, és zseni gyermekként sokszor nyaraltam nála, többek között egy körtefán is. (Sajnos császárkörte volt, ezért 44 után nem, másztam fel rá.)

Azt szeretném elmondani, hogy szerintem nem lenne szerencsés átlótt szíveket meg más metszeteket vésni a körtefákra. Megboldogult nagyapám még a kisebb karcolásokért is elnadrágolt, mivelhogymily módon kiszárad a fa, és nem lesz gyümölcs. Csak ennyit akartam, lehet, mások még nem hallották, és azért álltak neki vésőkkel meg harcsafűrészekkel a gyümölcsfáknak.

Egy körtefa-barát

(III.)

Csemetéim!

Találóbbs megszólítást elképzelni sem tudok, hiszen virágkoromban csakis gyümölcskertészetel foglalkoztam. Éppen ezért, a fák metszéséhez is értek, és nem értek egyet közeli fakitermelő rokonokkal, aki a sógorával próbálja letenni a garast, mondván, hogy a császárkörték metszéséhez két ember kell és egy harcsafűrész. Ez tudománytalan álláspont, mert akárhogy számoljuk, egy kis kertészlegény és egy metszőolló bőven elegendő. Sőt, az az egy ember a metszésen és szemzésen kívül az oltást is el tudja végezni, csak legyen hozzá egy törött borotvája vagy éles oltókése.

Kovács Kertész Vince

(IV.)

Szeretteim a lapban!

Életkoromat nem árulhatom el, annyit azonban mégis megemlítek, hogy még az apácáknál tanultam nővérkedni, és azóta sem esett ki kezemből a fecskendő. Magam sem tudom, hány injekciót adtam be, és akiknek beadtam, sajnos azok sem tanúskodhatnak már. De mindenképp ellent kell mondanom Kovács Kertész Vincének, aki azt állítja, hogy nemcsak tűvel és fecskendővel, hanem borotvakéssel is lehet oltani. Ilyet nem ismer az orvostudomány (a nővértudomány még kevésbé!), és remélem, nem is fog ismerni, mert ez egyenlő lenne a barbarizmussal, a vandalizmussal, sőt tán még a huliganizmussal is. Szeretném viszont javasolni, hogy az a beteg előfizető, aki el-elszoruló torokkal olvasta a lapot, minél hamarabb forduljon fülörrgégészhez, nehogy torokgyík lappangjon nála.

Anyás aggódással: Mária nővér

A. szerkesztőség megjegyzése

Örömmel nyugtáztuk, hogy a vízbe dobott téglá jó kezekbe került, s hogy a vita hovatovább gyűrűzik. Olvasóink eddig rejtett összefüggéseket világítottak meg a képzőművészet és a fakitermelés, valamint a harcsafűrész és fecskendőipar között. Ezután is várjuk hozzáértő vitacikkeiket, reméljük, fény derül a bútortipar és a torokgyík több évezredes kölcsönhatására is. Legyen mottónk, mit egyik római filozófus mondott társának egy szópárbaj után: „LA DOLCE VITA?” (Látod, be édes a vita?)

A FELSZÓLALÓ

- Csak azt akarom mondani, hogy tulajdonképpen semmit sem akartam mondani, de az előttem felszólaló olyan problémákat ugratott ki a bokorból, melyek mögött vitális kérdések lapulnak. Becsületesen be kell vallanunk, hogy ezek a problémák régóta a földön hevernek, mint az idült alkoholisták, és mi beléjük botlottunk, mint a kanálisfödélbe, de nem emeltük fel őket, mint ahogy a macskakövet sem.

- Most, amikor rámutatok Komornikh szaktárs éberségére, aki zsebre dugott kézzel nem tudott elmenni ezek mellett, egy csepp öröm és egy másik csepp önbírálat vegyül a hangomba, aki szintén belebotlottam e heverésző problémákba, de azt sem mondtam, félkalap, vagy, hogy netene, mi a szösz. Be kell vallanom, gyenge voltam, és ha most megszámláltatnék, nem jönne ki a végeredmény.

- Éppen ezért csak elismeréssel nyilatkozhatok Komornikh kollégánk orráról, mellyel ráérez üzemünk apró-cseprő problémáira, akkor is, ha azok a földön hevernek, csoportosan vagy szanaszét. Komornikh szaktárs a munkahelyén is megállja a helyét, éppúgy, mint a családi tűzfészek közelében, és nem retten meg a feladatoktól, találják azok szál ingben vagy bokros teendői közepette. Menet közben nem torpan meg, és aminek nekifog, úgy végzi el, hogy abból a vállalat nemcsak vegetál, hanem profitál.

- De nem csupán szakmai téren, hanem szellemi agytornákban is sikereket arat. Gyűléseken nem szokott letérni a tárgyról, hanem a kitaposott szellemi úton halad, szabályosan a jobb oldalon, ahol nem fenyegeti semmiféle karambol lehetősége. Sosem ül az utolsó padban, és sosem olvas semmit, s ez meg is látszik rajta, mert mindig tisztában van a vállalat szennyével, de ezt nem teregeti ki, mint egyes elővigyázatlan elemek, hanem maga is hozzájárul, hogy tiszta vizet öntsünk a pohárba és kimossuk.

- Boldog vagyok, hogy egy fedél alatt dolgozhatom Komornikh kollégával, még akkor is, ha ő az irodában körmöl, én pedig a futószalagnál talpalok. S attól eltekintve, hogy most beválasztjuk a bütykös ujjú konzervnyitók vezetőségébe, meggyőződésem, hogy vállalatunk fontos tartóoszlopa fog lenni, akit bármikor magunkhoz ölelhetünk szorultságunkban. De akár támpillér lesz Komornikh kolléga, akár szerény cserép a csepegés fölött, jelleme törhetetlen marad, mint a bolti keksz, és meglátása biztos, mint a szombati leltár.

PARÓDIÁK

HOGY ÍRNÁ MEG?

Egyik napilapunk (hírként):

Az idén immár hatodszor rendezték meg a VII. *Réti füvek és virágok* fesztiválját a Tolvajostetőn. A teher-, valamint nem csupán teherautókkal jelentkező műkedvelők egészen a zivatar beköszöntéséig ropták a táncot és pentaton énekeinket. A rendezvénynek külön érdekessége volt, hogy a habzó sör mellett habos tejet szolgáltak fel, mit maguk a havasi pásztorok fejtek saját kezűleg, a fogyasztók egyre növekvő igényeivel egyenes arányban.

A Dolgozó Nő:

Ennyi dolgos nőt egy csokorékban és ennyi pöttyös fejkendőben ritkán látott a Tolvajostető. Jelen vannak az asszonyok a kormosdi kötődéből, a bolyhozóból, valamint a gyűrődéből, az ÁMV gondosan lecsapolt földjeiről és a fóliaházakban pirosodó primőr paradicsomok mellől. Ünnepe van ma: a lányok, asszonyok, kismamák és nagymamák meghitt, ünnepélyes ünnepe. Serényen dolgoznak a női bokák, a női csípők és a női karok, ropják már a táncot egy jóképű nagybögös húrjaihoz igazodva. És száll, száll a dal a dolgos asszonykezek ajkáról délután öt óráig, míg be nem tapasztja egy kemény, férfias zápor.

De hol vannak a férfiak? És hol itt az egyenlőség? Habzó sört és még habzóbb tejet mérnek nekik rögtönzött kereskedelmi egységeink. A táncok szünetében ugyanis kérődző teheneink felé fordult az érdeklődés, kik a friss levegőn táplálkozva és munkálkodva önfeláldozóan tejelnek gyarapodó közellátásunk oltárán.

Az Ifjúmunkás:

Licista srácok a Tolvajostetőn. Ingázók a T. t-én. Hülnek az iskola- és esztergapadok, hülnek a martinkemencék. Ünnepe van, folk-feszt. Sajnos, adódnak kilengések is, előfordulhat, hogy holnap néhányuknak hült helyét találjuk a munkahelyen. De ez nem jellemző. Sokkal jellemzőbbek azok az ifjak, akik tele tüdővel lépnek a mikrofon elé, hogy elénekeljenek egy munkadalt a tinédzser-szerelemről. Igaz is, a játék kell, a szerelem pedig nem kutya.

A legelő túlsó térfelén deresedő hajú KISZ-tag (hajdani sulis) legényes ráncigálással feji a lábasjóságot. A még nem tejelők, az alig-kamasz marhák, a szélrózsa más-más irányába indulnak „Túrázz velünk!” jelszóval. Aztán egyszeriben fiatalos zuhé, de a növendékmarhák rá se rántanak. Nos, ez jellemző rájuk.

A Falvak D. Népe:

A fészekaljnyi, kotlóaljnyi falvak mtsz-tagjai - a szokástól eltérően - a hajnali kakasszóval pattantak ki ágyukból. Aznap nem kellett a mezőre menni. A csorda a Tolvajostető lábánál csámborgott, míg az autókról le nem kászálódtak a tébláboló kirándulók. A pásztor hegyes, súlyos tekintettel mustrálta a fejősök tőgyét, próbálta felbecsülni a takarmányozott tehenenkénti tejhozamot.

Aztán megkezdődött a vigalom. Parasztőseink szép mívű motívumai kerültek elő a sublód fenekéről, veretes népdalok a kaszteniókból.

Szép volt, jó volt, de tán elég is volt. Mert közben vajon hányan gondoltak arra, hogy páros ujjú állatállományunk mennyit veszített ezzel a réti fesztelenséggel? Gondoljuk csak meg, csőstül volt ott csizma, bakancs, s mekkora kárt tettek azok a fehérjedús eledelben (főleg a pillangósvirágúakban), mely úgy kellett volna a tejhozam szempontjából, mint a májusi zápor.

Igaz, délutánra megérkezett az is. Először csak szitált, azután rostált, végül szép, pásztmás eső hullott, helyenként hólyagosan, de mindenütt aranyat és főleg földet érve. Ezért volt szép a mezei vigalom, meg azért is, hogy a fiatalság végre teheneket látott. S hátha akad közöttük bár egy, akit a következő *Rét- és legelőgazdálkodási*, vagy inkább: garázdálkodási fesztiválon már nagy múltú fejtőgondozóként üdvözölhetünk.

Az Utunk:

(Tüll Tivadar írja a legelőről)

Itt vagyunk megint mi ifjak, vének, körön kívüliek és koron felüliek, szép együttes létezésben, léleknemesítő szétszórtságban a Tolvajostető lankáin, oldalaiban Áprily-ihlette forrásokkal, alig százötven kilométernyire a Rapsonné várától, körülvéve a tájtól, betájolva a környezettől, meghatározva általa és alatta az égszínű kékek, itt vagyunk mi mind, eleink leszármazottai és származékaink elődei, egyívásúak és több (olykor mértéktelenül több) ívásúak a perdülő szoknyák szelíd fuvallatában, sejtelmes bugallatában, túlmesszi időkből érkezvén a mához s a helyhez, hol aranyi vén-gulyás-kolompok csengnek tejelő ökreink nyakán, belebongva az ábeli rengeteg túleveleibe, hol légyölőgalócák pirosa idézi műkedvelő menyecskek légyottos ajkát, és szamócák teszik ugyanezt, ugyanott, másként, egyazon célból; itt állunk hát mi, fejős borjak idilli tejelését látván, mintegy keretként e nagy, népi zsongáshoz, kifinomult csípő- és bokaficánkhoz, szempárok perzselő szemzéséhez, míg meg nem ered egy rusztikus zápor, mely oltja heveinket és hordja hamvainkat, le, a megnyugvás völgyébe, Benő bácsihoz...

LÁZMÉRŐ

GÁLFALVI GYÖRGY

(a nemzedéki higany szerepében)

(Szombat délután érkeztem Borzosékhoz, csúcsforgalom után két perccel. Kinn laknak a város legszélén, a 6-os végállomásánál. Messze van, de saját ház, saját fundamentumon, saját bejárattal. Nagy szó, mert jó tíz évvel ezelőtt egy kopott pléden aludtak, s a lábukhoz samott-téglát tettek. Azt is a szomszédban melegítették meg. Azóta van gyerek, van fürdőkád és kovácsolt vasból falifogas.

Borzos Lajos pizsamában nyit ajtót, lábán gyékénypapucs. A *Hajnalhasogatók* nemzedékéhez tartozik. Kötetei: *Napleszállta*, *Holdraszállta* és *Mixálta*. Ez utóbbi válogatott verseit, több havi munkáinak legjavát tartalmazza. Egy mózeskosárban apróbb gyereket és néhány vonatánalmát tesz elé, kínálgat, vegyek, csak a gyerekhez ne nyúljak, mindjárt lecsutakolja az anyja.)

- Tulajdonképpen honnan indultál?

- Otthonról. De senki sem vette észre, hogy szedelőzködöm...

- Közbeeső állomások?

- Ami benne van a menetrendben, azaz a kötetekben.

- Ha jól emlékszem, édesapád a cserépgyárban dolgozott. Ez miként határozta meg írói pályádat?

- Egyszer azzal állított haza, hogy bezindelyezi a fejemet, ha nem tanulok. Ezt addig nem mondta, tehát rendkívül ösztönzőleg hatott rám.

(Közben bejön a szomszédasszony, egy nagy tepsit kér meg kávéórlót. Erre Borzos is észbekap, kávévizet tesz oda, a kisfiát pedig kiveszi a kosárból. Alma marad még benne bőven.)

- Emlékszel, az egyetemen mindig ellógtunk az unalmas órákról, beültünk a 30-asnak nevezett cukrászdába, s az asztal alatt huszonegyeztünk?

- Hogyne, egyik versemben vissza is tér a huszonegyes szám, de huszonegy ágyúlövésnéként.

(Borzos a toaletszekrényhez lép, kivesz belőle egy ráspolyt, és egyengetni kezdi vele a körmeit. Így tett a bentlakásban is, de akkor nem volt reszelője, rágta a körmeit. A gesztus azonban feloldja a köztünk lévő feszültséget, Lajost újra Lajcsinak érzem, s kérnék is tőle öt lejt - persze, csak szimbolikusan -, ha nem lapulna a zsebemben vagy húsz darab bankó.)

- Úgy érzed, hogy költői éned egészen más, mint kortársaid költői ök-je?

- Föltétlenül. Én az információkat absztrahálva szublimálok, ők a szublimálódásról absztrahálva informálnak.

(Egyszer elmentem Borzossal a színházba. Más-más helyről ugyanazt a barna lányt fixíroztuk. Borzos színházi látcsővel, én katonáival. Én jobban láttam, s ez rosszul esett neki. Az utolsó felvonásra odaadtam neki a távcsövet. Este egy szökét rendelt nekem. Egy szőke sört. Mikor koccintottunk, könny szökött a szemébe. - Jó haver vagy - mondta, és írt erről egy verset. Akkor nem jelenhetett meg: szőke sör, barna lány nem klappolt. Később a lány haját átfestette, s így a válogatott művek közé is bekerült. Még ma is ott van.)

- Sose kérdeztem tőled: első köteted megjelenése után miért mentél el éjjeliőrnek?

- Nagyon sok felé kellett dedikált könyvet küldenem, miből vettem volna meg? No meg, hogy hasogathassam a hajnalt. Ez benne volt a programunkban.

- S most hogyan látod a dolgokat?

- Megvirradt. A fiúk szétszóródtak. A nagy rajzás elmaradt. Egyik sem vállalta a méhkirálynő szerepét.

- Miként látod az előttünk járó nemzedéket?

- Hátról, mert előttünk lépegetnek. Mi tagadás, nagy port vernek fel.

- S az utánunk jövőket?

- Ők csak jönnek-jönnek. Pedig ők is mehetnének. Más irányba.

(Csak most jövök rá, hogy Borzos csupán két hónappal idősebb, mint én, nem hárommal, ahogy eddig tudtam. Azt is kiderítettük, hogy az olimpiai selejtezőn ugyanabban a stadionban ültünk. A szemközti lelátón ült, de nem vettük észre egymást. Mindketten a pályát néztük... Milyen is az ember: lent csak huszonketten szaladgálnak, mégis azokat figyeli, holott szemközt húszezren ülnek, s mennyi értékes ember van közöttük.)

- Az egyik versedben azt írod: „Nem megyek / fel a / háztetőre, Le / esem onnan.” Egy másiknak meg az a címe: *Nem leszek macska*. Mi ennek a szorongásnak az oka? Társtalanság, elidegenedés vagy a huszonegyedik századtól való félsz?

- Édesapám mindig azt mondogatta: „Fiam, én olyan cserepet csinálok, még a macska is lecsúszik róla.” Azóta iszonyodom a háztetőktől...

- No, és az elidegenedés, a huszonegyedik század?

- Tudod mit, Gyuri? Gyere, huszonegyezzünk egyet!

- Ez az, haver! Melegítsd a samott-téglákat...!

CZEGŐ ZOLTÁN

Születési körülményeire mindaddig nem sikerült visszaemlékeznie. Egyik költeményében szóvá is teszi: nem kizárt, hogy valakivel összecserélték a klinikán, akkor pedig másvalaki Czegő, és neki egy ismeretlen alak helyett kell verset körmölnie.

Mielőtt végképp körmölésre adta volna fejét, tanárkodott egy ideig, de kicsinek érezte a szűk, falusi iskolát (a rím kedvéért kirúgta az oldalát), és felcsapott újságírónak. Több költeményén nehéz gőzmozdonyok vagy legalábbis füstölgő váltókezelők fűjtatnak végig. Kihajtott gallérú költői énjét meghitt hangulatú kocsமாக lírai alaphelyzeteiben is tetten érjük.

A KENGYELFUTÓ

Hevertem
agyagos földön, elfolyva,
mint talpfákon a fáradt olajfolt,
mígnem elhordták alólam a képlékeny agyagot
(pedig a környéken senki sem korongolt...)

Hortyogtam
vetetlen ágyban (nem tudom, hol s mivégre)
és szék támláján is, mint ócska ing, zokni,
vagy viseltes kabát;
- flekkent áldoztak szent füstű tömjénnel,
nem hívtak, pedig éreztem liturgikus szagát.
Magamat csaltam mással, és mást is csalogattam,
nyissa rám megvasalt ajtómat este...
(Elpogányult testem minden porcikája
a csuromvizes,
teltkarcsú
blúzokat
leste.)

Ültem vonaton (hejehuja vicinális!),
és álltam a síneken rittyegő időben -
hátha jön a vonat...
Könny párállt a gőzmozdony szemében,
s ívben került ki, hogy össze ne gyűrje
kölcsonvett lódenkabátomat.
Álltam ványadt szélben, ültem vendéglőben,
a kocsமாக zaja után olykor csak egy halk „Súgás” jutott,
sosem jártam Kubában, tengerész sem voltam,
de fél kézzel lötytyintettem fel egy-egy egész rumot.

Sebaj, fiúk, vitéz süvölvények!
Ha majd a lét s nemlét ostoros kanyarában
eltűnik nagy csontú, kengyelfutó énem,
a Súgásban éjféljig skandaljátok:
„FÓÚR! CZEGŐ HELYETT A PANASZKÖNYVET KÉREM!”

CSIKI LÁSZLÓ

Írói pályafutása hatyúdala megírásával kezdődött. Ebben a karcolatában olyan biztos kézzel szólaltatta meg a hatyút, hogy az írói berkekben is visszhangra talált.

Egyik recenzense szerint Csíki bátran szembenéz a mítoszokkal, legendákkal, könyörtelenül meghámozza őket, a héjat azonban nem dobja ki, hanem leltári számmal látja el, és felhasználja a versépítkezésben. Másik jellemvonása, hogy általában nem sokat ad a formai kellékekre, de mikor formai játékba kezd, úgy belemelegszik, hogy még a hideg borogatást is rímben kéri.

Foglalkozása gyomorbetegségre predesztinálja: a Kriterion kiadó szerkesztőjeként rengeteg félkész művet kell megemésztenie. Hogy változtasson a menün, sokféle műfajba belekóstol, de mindeniket verssel nyomtatja el.

MISZTER KÖLTŐ MAGÁNYA

I.

A kétezerennedik emeleten a kétszázikszedik szobában
tespedünk, mint valami díszitőkök,
nyamvadt tüdőnkben nikotin köhög,
s nagyokat röhög, mert
egyre ritkul itt a levegő...

„ritka árpa,
ritka búza,
ritka rozs”

(asszonyom egy asszonánccal mocskot mos).

Időnként jön a boy, s azt mondja, hogy „miszter”,
szeretöm öl-világban öl-meleggel tisztel
- alája nőtt vállam a bajoknak,
eső szálai folyton gabalyodnak,
ez pedig kész gikszer.

II.

Szép-szemű tehénke pupillája tágul,
mikor a bárd bárdolatlan ráhull
- farából lesznek párizsi szeletek,
társaim, én egyáltalán mindent szeretek.

Szívem, szavam, szájam, szemem
számolatlan tiéd legyen,
szemernyit bár széppé tegyen
Szemerjában szemét-hegyen
(csak óhaj
e sóhaj).

III.

Ritmus és rím nélkül gubbasztunk a kétezerennedik
emelet alagsorában,
mint szélütött ételmaradék a kapu alatt,
szívünkben vackolódik az elfészkelő fagy,
öregem, állig kell öltözz, ha állati
költő vagy,
és vigyázz te is, apróka kontinensem,
- fakírság téged letenni a hóba -
jer az ölembe, piciny-kis Európa!

Szokrat-szóró szivar-létem
szerelemtől csonkig égjen -
Ithakából jön egy gálya,
Jancsi Juliskáját várja -
Afrikából jön egy gólya,
dajka-sor vár nagyanyóra...

IV.

Egyszer aztán megint eluntuk a rímet, s faragtunk
faragatlan embereket, és azt mondta a boy:
nem boj, Loci, nem boj (mert tudta még a nyelvet).
Az asztal sarkáról lesöpörte a morzsát, megette a
káposztatorzsát és valami túlhaladott elméletet
(azt hiszem, a különbé járatú boldogság lehetett).

1 + 1 az kettő, nem vitás,
2x2 néha öt, de ez már kihívás;
nem megyek ki, megmutatom -
kopoghattok az ablakon...

Párnás széken páros magány...
szívem, az a piros vagány
lármázik, mint a lármafa,
ölemben meg Európa -
szeme kisírt,
tán bepisilt...

ÉLTETŐ JÓZSEF

Gaál Gábor-köri első felolvasásakor olyan magabiztosan szólt hozzá saját karcolatához, hogy bátor, elismerő szavaiért vastapsot kapott. Miután a taps elült, Éltető megírt egy kötetre való verset, aztán ő maga is elült.

Az *Igaz Szónál* egy ideig az igazát kereste, később csupán a kenyerét. Ebből kifolyólag kenyértörésre került sor, s Éltető francia könnyedséggel távozott a laptól. Jelenleg erőt gyűjt, ezenkívül olyan „fürge barátokat”, kik állandóan mögötte állnak, és fészekmelegű impulzusokkal bökődik ki belőle a nyomdakész kéziratokat.

SVEJK, A DERÉK DRUSZA

Néma leventékként
Dumáltunk a sorba
Mikor jött a káplár
A rím kedvéért: Zorba
Csakhogy nem ő járta
Mint görög, a Zorba
Mi hasaltunk önnön
Orrunkkal a porba.

Ott volt Svejik is
Jozef Svejik, szegény
Csehül poroszkált
A császári közlegény -
Látszott vagány volta
Mert azt tanácsolta:

„Nyugtával dicsérjed a napot
A többi baka is nyugtatömböt kapott
De ez hadititok
Azért mondom neked
Mert Jozef vagy te is
S magadat Elteted.”

Így mondotta Svejik, a derék szamuráj,
Ha nem hiszitek, bon jour, elvégre nem muszáj.

Boros kedvvel mentünk
Borostás csizmákban
Mint a partizánok
Kapca-kandikáltan.

Csizmaszárán fényes boksz
Bakaszáján kényes vox:
„Százados úr, sejahaj,
Tar fejünkön nincsen haj...
Tavaszi szél vizet áraszt,
Ez a gyors mars engem fáraszt...”

- Ülünk le, Svejek, itt az árok
Én egy picit pipizmálok,
Hátha jön egy gardedám,
És azt mondja: Jozefkám,
Ön máától fogva már nem rob,
Tessék egy új gárderob...

De feldühödnek egyszer majd a kályhák,
és lesz tavasz, léssen meleg, kánikula,
adatik majd sáté, a sátéhoz barom,
szarva közt pereg (vagy vekni, ha akarom!),
a jószág alatt lesz hídlás,
azon pedig ganyé és mellette alom,
ám én akkor is a ceruzám hegyezem,
és a bajszom alatt újfent havazom...

KIRÁLY LÁSZLÓ

Gyermekkora rendkívül színes volt, tele pirospozsgás óvodáskislányokkal és kék farkasokkal. Emlékei irodalmi kalandozásaira is elkísérik, s ha a farkasok ráijesztenek a kislányokra, azok mindig oltalmat találnak nála.

Verset és prózát egyaránt ír: amit nem tud megírni prózában, megverseli, s amit nem tud megverselni, megprózája másként. Könyvei közül diákkori futball-tagsági könyvére legbüszkébb, mert akkoriban a faultok jórészét törleszthette. Az egyetem elvégzése után az egyik bányavárosban írni tanította a gyermekeket, utána őt tanították írni egyik napilapunknál. Innen az *Utunk*hoz került, és ott egy utcára néző ablak alatt a világirodalmi kitekintőt szerkeszti.

Feledhetetlen irodalmi tettként tartják számon, hogy a felsőbányai „Fényest” ő nevezte el Arizónának. Rendkívüli érdemeire való tekintettel felvették a törzskönyvezett vendégek közé, s attól kezdve dupla fejadag pincérmosolyt kapott.

KACOR, A NAGYLELKŰ PASAS

A Sánta Ökörbe főként nagy bunyósok jártak, s a kocsmáratlan szabályai szerint maguk elé néztek és maguk mellé köptek. Csak elvéve történt fordítva, de abból mindig baj lett. A Sánta Ökörben elsősorban a múltammal találkoztam, ezenkívül Zitával meg Rudival. Mi ketten (a múltam meg én) kénytelenek voltunk egy helyre ülni, mert a pincér csak három terítéket tett. Itt kezdődött szokatlanul békés beszélgetésem Rudival, akit első perctől kezdve rüheltem.

- Te Rudi, ehhez a nőhöz ne merj nyúlni!

- Miért? - szeppent meg Rudi hosszasan, őszintén.

- Csak - magyaráztam meg neki tömören, s leharaptam egy vodkásüveg nyakát.

- De Kacor, ez a nő a feleségem...

- Az nem számít, Rudi.

- De szeretjük egymást, Kacor...

- Az sem számít, Rudi.

- Hát akkor mi számít, Kacor, ha olyan okos vagy?

- Az számít, Rudi, hogy te egy tökfilkó vagy, ez a gyévocska meg özlábú, patakcsobogású és szarvasbögésű...

- Ezt honnan tudod ilyen precízen, Kacor?

- Marha vagy - zártam le a szóváltást, és odaintettem a pincért. A főúr jó haverom volt, megnyugtató, ha fizetünk, nem dob ki. Aztán Zitát vettem szemügyre. Zita szomorú volt, ezenkívül feleség vagy tíz éve.

- Hideg van - mondta Zita, és bebújt az ingem alá.

- Nincs hideg - tromfolt rá Rudi, és kigombolta az ingemet.

Most mit csináljak? Ha megcsapom ezt a pofátlan frátert, özvegyé teszem Zitát. Ha nem, engem üt meg a guta. Ugorjak ki az ablakon? Az sem megoldás. Kint szakad a zápor, és nálam nincs ernyő meg kalocsni. (Ne ugorj, mert megfázol, Kacor! S te nem érdeled meg, hogy vacogj, Kacor. Inkább egyél-igyál, Kacor, úgylis potya.) A pincér sütni való halat mutatott. Kemény volt a húsa, mint a Zitáé egykor.

- Beszéljünk valamit - indítványozta Rudi. - Mondj már valamit, Zita!
- Te csak ne strapáld Zitát! Van bőr a képeden? Nem elég, hogy feleségül veszed, még beszélgeted is...
- Hogy mentél hozzá ehhez a hájfejúhoz, Zita?
- Tudod, Kacor...
- Tudom, ne is mondd.
- És hogy egyeztek ketten?
- Tudod, Kacor...
- Tudom, ne is mondd. Inkább arról beszélj, gondoltál-e rám az utóbbi tíz évben?
- Persze, Kacor.
- A nászéjszakádon is, Zita?
- Azon is, Kacor.
- Frankó csaj vagy, Zita. Tudtam, hogy frankó csaj vagy.
- Te most mért fárasztod Zitát, Kacor? Neked szabad?
- Az más, bátyuskám, abszolút más. Én nem vagyok a férje, mint te... te lófogú ökör.
- Most mért vagy ki rám, Kacor? Azért, mert megpuhult a húsa?
- Azért is. De most pofa be, mert emlékezem.

Ó, haltestű, halpikkelyű, halszemű Zita! Pisztránguszonyú, paductestű nő. Te, ki mókusként szökdepsz a vadon fáin, s időnként ropognak alattad az ágak. Te zerge-rúgású, zergetollú nő!

ZITA - ZERGE - ZELLER
ZITA - ZUZA, ZITA - ZAKUSZKA
ZITA - ZABA

- Adj még egy halat, s tölts vodkát is, Rudi! És vedd tudomásul, hogy nagylelkű barátod van. Részben visszavonom, amit mondtam, félig felfüggesztem a zárlatot.
- Ezt hogy érted, Kacor? - ujjongott Rudi fél lábon.
- Úgy, hogy a Zita kezét időnként megfoghatod, Rudi.
- Meeg?
- Meg, Rudi, akár két kézzel is. Ezt én mondom neked.
- Oltári haver vagy, Kacor! Engedd meg, hogy megcsókoljam a lábikrádat!
Rudi mindig szerette a fekete ikrát.
- Tudod mit, Rudi? Ha te is benne vagy, kellemes meglepetést szerzünk neked.
- Jól van, Kacor, alig várom.
- Mi most Zitával előre megyünk, te csak félóra múlva indulj haza! Jó?
- Belevaló pasas vagy, Kacor. Ha akarod, egy órát sétálok.

Mikor Rudi beállított, meg volt vetve az ő ágya is. Rudi a nyakamba borult.

- Szenzációs haver vagy, Kacor! Még ágyat is vetettél nekem. Nem gondoltam volna...
- Bennünk nem fogsz csalódní, Rudi. Mi máskor is megvetjük az ágyadat...

KOCSIS ISTVÁN

A magyar szak elvégzése előtt több pálya szélén állingált. Felvételizni akart a tengerészeti főiskolára, de mire furdónadrágot vásárolt magának, a vizsgáztatók felszedték a horgonyt. A sofőriskolát viszont - a ki nem döntött és megszámláltatott villanyfák tanúsága szerint - sikerrel végezte.

Drámai műveiben tekintettel van színházaink rossz akusztikájára, ezért hőseivel addig ismételteti a fontosabb mondatokat, míg a jegykezelők is megértik. Történeti figuráit rendszerint kézen fogva vezeti ki a színre, de aztán a mélyvízbe dobja őket, anélkül hogy közölné velük, hol vásárolhatnak mentőövet.

Jó néhány novellájának lelki konfliktusát több tonnás teherautó kabinjából bontja ki potyautasok segítségével.

GUMIDEFEKT KATICABOGÁRRAL

Ezt nekem ne próbálja beadni, kérem, hát mi vagyok én, tüszős mandulagyulladásos? - hogy nekem csak úgy beadogassa a válogatott hantákat kiskanállal, szirupban. Nekem ne próbálja beadni, hogy maga újságíró, mert ha újságíró lenne, akkor most írná az újságot, vagy próbálná elolvasni, és nem stoppolna tizenkét tonnás kocsikat fél kézzel. Ha valami szenzációra éhes, mondja meg, kérem, őszintén, de ne próbálja kiskanállal beadni, hogy újságíró szirupban. Mert én, kérem, huszonöt évi szolgálat után is egyenes ember maradtam, s ez az oka annak, hogy huszonöt évi szolgálat után is olyan nehezen tudom bevenni a kanyarokat meg a hantákat.

De azért elmesélem magának, hogy akkor is a tizenkét tonnásan ültem, mikor az az eset megtörtént. Mert én, kérem, azonkívül még csak biciklivel szoktam jární, de az nincs tizenkét tonna, még akkor se, ha a feleségem felül hátul, szóval a tizenkét tonnásan ültem, és neki-ugrattam a Cingárdi-tetőnek, ami tudvalevőleg erősen meredek, évről évre meredekebb.

Nagy volt a rakomány, tele volt a kocsi pöttyös nylonlabdákkal, olyanokkal, mint a katicabogár; jó tempósan, kettesben cammogok kifele, mikor hallom, mintha vonat füttyülne a közelemben. Kinézek a kabinból, mert ugye a tizenkét tonnásból is ki kell nézni időnként, hogy lássa az ember, hány kiskocsit lapítottak konzerves dobozzá a nagy kocsik, melyiket érdemes felvenni, megcínézteni; kinézek és látom, hogy semmi vonatot nem látok, ami meg is lepett volna, mert ugye errefelé nincsen vasút. No, én mindjárt kapcsoltam, hogy gumidefektet van, a levegő sípol kifele a lyukon, de nekem meg volt mondva direktbe, hogy a katicabogarak pontosan hányra kell célba érjenek, nekem nem volt időm gatyázni meg ilyesmi, nekem menet közben kellett megjavítani a gumidefektet. De mit csináljak, mert ugye, ha elveszem a lábam a pedálról, az alapgáz nem elég, az alapgáz kicsi, akkora, mint egy szorongásos macskakölyök vizelete, azzal hogy kapaszkodják ki ez a behemót motor?

Szerencsére akkor is volt egy alkalmi utasom, nagy melák ipse, sokkal melákabb, mint maga, s az úgy horkolt a fülkében, hogy időnként megvonaglott a tizenkét tonnás kocsi, mintha rosszul kuplungolnék vagy ilyesmi. Egyszer gondolok egyet, fogom a kliens féllábát, ráhelyezem, a gázpedálra, azzal kimászom a kabinból, kezemben a feszítővasakkal, zsebemben a meleg foltal és a présel, hogy mentében kijavítsam a defektet. Mondom, nagy kocsi volt, marha nagy kerekekkel, azok pedig egyesben nem forogtak gyorsan, úgyhogy mentében szépen lefejtettem a külső gumit, hogy lássam, mi a bibi, hova kell azt a forró csókot vetni. Hát, sehol semmi bibircsók, csak annyi, hogy a szelep enged, és a külső meg belső gumi össze-

ragadt a nagy forróságtól, ami megesik, de nem jó, ha megesik, pláne a forróságtól. Erre én vissza a kabinba, elveszem azt a hat doboz bébipúdert, amit az unokámnak vettem, s szépen beporozom a kipállott popsit, akarom mondani a gumit, és a peremét visszateszem a vájatba, de nem fesztívóvassal, hanem két ujjal, s utána még meg is nyalom az ujjamat.

Nyalás közben érünk fel a Cingárdi-tetőre, ahol intenek egy hivatalos kocsiból, álljunk meg, mert villámellenőrzés van, lám, a vércsoport be van-e írva a buletinbe, mert az be kell hogy legyen írva a buletinbe, az nem baj, hogy én a kocogó mozgalomhoz tartozom, és egy tizenkét tonnás mellett futok, azért a vércsoportot pontra kell tenni, mert a törvény az törvény, azt nem lehet áthágni az egyéneknek, még vércsoportban sem.

Az útitársamnak, aki szerencsére felébredt a sípszótól, csak az alkoholcsoportját tudták megállapítani, mert az csordogált az ereiben, de vérnyomokat is találtak benne, ami zavarólag hatott a hatóságokra. Végül megbüntették, mert a szeszben lévő vérmennyiség meghaladta a törvényes kereteket, engem pedig nagyon megdicsértek, amiért öreg létemre is kocogok, és hogy továbbra is legyen kitartásom, megveregették a vállamat, és adtak egy tábla rumos csokoládét.

Én csak akkor kapcsoltam, hogy amíg a gumit reperáltam, egy tökrészeg vezette a tizenkét tonnás kocsimat tele nylon-katicabogárral, de attól a szent, bogaras minutumtól kezdve, hogy kapcsoltam, le nem tudtam nyelni a rumos csokoládét: külön kell megegyem a bébitápszert, és külön kell megigyam a rumot.

Hát, ez az én nagy lelki nyavalyám, szerencsére nem gyógyítható.

MAGYARI LAJOS

A Megyei Tükör szerkesztőjeként gyakran bebarangolja a Szemerja-negyedet, költőként - valamivel ritkábban - Európa nevezetességeit, a különbség csak az, hogy amikor *ott* van, akkor *itt* van, és amikor *itt* van, akkor is *itt* van.

Ragaszkodása az ősi televényhez nagy méreteket ölt, és több mederben kibontakozik. *Az őshumusz dicsérete* című versét egy nemzetközi földész-kongresszus alkalmával több világnyelvre lefordították. Azóta Magyarit glória övezi, s ez jól is fog neki a gyér szentgyörgyi világításban.

AZ ŐSHUMUSZ DICSÉRETE

Te, ki e földből vétettél,
legyél hát erős a hitben:
vér helyett szíkes talajvíz
sustorog hajszálereidben.

Villámok tanyája e vidék,
egyike ide csap, másik oda -
gombok leszünk a templom tornyán,
ott leljen be a gyom s a moha!

Őrzöm még az otthoni kulcsot,
hogy el ne vegyék, zsebre dugom,
ha a zsebemben kotorásznak,
magamba zárkozom feleúton.

Mert ha e földből vétettél,
erős kell lenned a hitben,
tudnod kell, hogy bodoki borvíz
nyargalászik az ereidben.

Ne mondd, hogy a borvízben nincs vas,
csak ki kell azt onnan venni;
a vasból spenótot csinálj, ne fegyvert,
mert spenótot gyakrabban kell enni.

Te, ki e földből vétettél,
tudd, hogy az őshumusz nyugtot ad,
csak szállj le a templom gombjáról,
s szakíts alulról egy csokor ibolyát...

SZEMELVÉNYEK A FORDÍTÁSBÓL

ANGOL

This is your honi land,
be bator and strong!
It's nem wits: in your body
many talaywiz pang.

You know, in the borwiz
wan: wiz and wine -
wegy spenout from the wiz
and the supper les fine.

OROSZ

Ты человек этой планеты,
куда идёшь? Марадь здес!
Почему угралс ты аннит?
Как секуйский фест чак менс...

В борвизбен есть:
вода и виз -
Хороший человек,
который зббен хис.

NÉMET

Hier ist dein Platz,
das ist wunderbar,
dein Weer is Wasser,
dein Tschont ist schwarze Schaar.

Im Borwizben lels:
Wasser und etwas Wasch,
Khi hissi das nicht,
ist kein schneidiger Paschasch.

MOLNOS LAJOS

A Gaál Gábor-körre nemcsak eljárt, hanem meg is jelent ott. Elnöki minőségében az ajtótól hajította kalapját a fogásra, s miután az elsőévesek „olé” felkiáltását nyugtázta, elégedetten magába roskadt, és bűnnek eresztette adys, nagy fejét. Ez utóbbi ma is előfordul vele, pedig azóta - jókora vargabetűvel - eljutott az *Igazsághoz*.

Irodalmi vonatkozásban először a *Csigabiga, mire vársz?* című hívogatóval hívogatta fel magára a figyelmet, utána a *Forrásban vallott a feltűrt ingujjak konokságáról és a nemzedéki nekigyürkőzés beleválóságáról*.

PÁL ÉS NYÁR

Csigabiga, itt a nyár,
merre kajtatsz, te kis Pál?
„Üdülünk a tengerparton,
de Laji bácsi, most má' pardon:
menni kell, me' jó a vonat,
Malvinkával máris tolat...”

Szedd a lábad, Pali komám,
sok újat látsz földön, égen:
betonozott rucastrandot
(pipeferedő volt régen),
aszfalthéjú iparvárost,
villany meghajtású vánkost,
nagy igyekvést, töméntelent,
göndör birkát, lenhajú lent,
búzamagot a föld alatt
(hőrcsögéknek füge marad),
maréknyiból lesz egy véka -
tízese van, tudja Réka,
s azt is, hogy majd jó a kombájn,
ugrik a fürj félig-tojtán,
s elinal, 'sze erősen fél,
abból lesz a foszlós kenyér.

*

Teleget egy egész fogat,
csuprot visz meg tányérokat.
Nem hiszed, hogy agyagcserép?
Lapogasd meg a fenekét!
Írja rajta: „Korond”, „Emlék”,
kemencében sütték nemrég.
Pál is csinált, bár nem hitták,
kapott érte taplósipkát,
s ha vesz hozzá kovakövet,
ő meg Sanyi, Dóra s Nóra
rágyújthat... egy indulóra.

A MORCOS KASZÁS
(beleválóságunk emlékére)

Csámpás vackorfa tövében
hüppögve hümmög a magány
karéjban nyüszlető mező
igás nagy baromi rét -
csitri-szagú szél birizgálja
legény kalapjában a morcos venyigét.

Faggyas posztókarima szottyán
kurta kurtácskányi vágyra
sercintő ajkakkal
hersintő rendeket vágva
kutyagolnak a legények
libasorban mögöttük a fák
zölden
mezítláb.

Bőr alatt bambul egy kalász
nincs nála iránytű térkép
a hajszálidegekkel pirinyót diskurál
aztán ott ragad végképp.

Az üstben pelyhedző csirkenyak
és bőrkötésű eresztett puliszka
földre zöttyen a legény
s bélyukadt pofával
a korsót kiissza
miközben őshazai szitok
szigorkodik száján
de utána margarétát szakít
- vagy inge elejéről
egy szép csokor gombot -
elúzni véle a csomolykodó gondot.
Esteledik. Hegy mögé csusszan a nap
téglasszínben katlankodik az ég
emberünk gyomrában
kugligolyócskákkal mennydörög
a magasságos éhség.
Mehetne de legyint
sőt pláne hogy marad
pedig kulcs és meleg étel
gőzölög már otthon
a lábtörlő alatt...

TÖMÖRY PÉTER

Forrás-kötete fülszövegében ígéretes tehetségként jelentkezik: megígéri, hogy következő műveivel teszi le a garast. Ezekből a garasokból azonban nem lett gállickő, mert a kiadókkal nem sikerült zöld ágra vergődnie. Tömöry még a vergődő zöld ágat is kiírta magából, de a kiadók azt sem tűzték kalapjukba.

Menet közben csatlakozott a televízió *Zenés karavánjához*, ahol - rendezői hozzáállással - egy- és több púpú tevéket szerkeszt át a tű fokán. Szerteágazó alkalmi megnyilvánulásai közben novellákat is ír; ezekben avatott kézzel, többnyire testközelből fejt meg a női lélek rejtelmét.

HOTEL-SHOW

Hilda az ágy szélén ült, összefont lábai ünnepi bejglire emlékeztettek. Jól tudta, hogy már kamaszlány, de még nem sejtette, milyen veszélyes teste van. Gondoltam, rávilágítok erre, és eloltottam a villanyt. Hilda ösztönösen megrebent, mint a lepke, ha hímporhoz nyúlnak.

Hilda svéd csaj volt, és oltárian tapasztalatlan. Tulajdonképpen sízni jött hozzánk, de az első krisztiánernél homlokon puszilta az idegen földet. Azóta a szállodai szobában várt rám, a neves edzőre, többnyire bársonyos bőrrel, selyempongyolában.

- Szívemben hordozom a napot - mondta magyarul, északi nyíltsággal.

- Ruháddal együtt vetkőzd le előítéleteidet - szövegeltem folyékony svédességgel, magyaros készséggel.

- Akár most is lecsatolhatsz előítéleteidből - tettem hozzá szakavatott siedzőként.

A Hilda szeme eredetileg is kék volt, csípője viszont csak az esés után lett kék, de úgy ringott, mint a Kék Duna keringőben a kottatartók. Fogai orgonasípokra emlékeztettek. Volt elől egy lyukas orgonasípjá is; *f* helyett rendszerint *fiszt* fogott vele, de jól állt neki. A haja, persze, svédészöke volt, és leomlott, mint a szemközti vakolat.

Csupán egy asztal választott el egymástól és néminemű előítélet.

- Told félre előítéleteidet, és gombold ki az asztalt - indítványoztam egy megduzzadt patak zavartságával. Aztán megfogtam a lábát. Pácolt, simára gyalult lábai voltak. Óvatosan simogatni kezdtem, de szálka ment a körmöm alá.

A szobában továbbra is sötét volt, csupán a lány mellének apró körtéi világítottak. Sejtelmes tangófény áradt szét, csak huszonötös körtéi voltak. Gyenge váltóáram nyargalászott a bőrzekémen, síbakancsomon szikrázni kezdett a hó.

- Ha egymásban felolvadunk, kint megcseppen az eresz - világosítottam fel a helyi szokásról.

- Mármint te eressz el engem? - kérdezte megütözve az asztal sarkában.

- Dehogyan - nyugtattam meg a babát, mert méternyire is éreztem, hogy ruháján átsüt a bőre. - Ilyen hőfokon szalonnát sem kunszt sütni - kaptam észbe, és előkerestem egy darabot.

- Felénk így szokás - mondtam, és elnéztem, hogyan feszül ívbe a bőre.

Hilda ultramarin szemei sós tócsákban úsztak. Tényleg, a szalonnától pecsétes volt a pongyolája.

- Most mi lesz? - kérdezte naivan, mint aki három cseppig sem tud számolni.

- Beadjuk a tisztítóba - válaszoltam, és elszánt mozdulattal, férfiasan felkattintottam a villanyt.

VÁRI ATTILA

Egyetemi vizsgáin nívós novellákat olvasott fel, de nem tudta megmondani a novella definícióját, emiatt tanárai a sarokba akarták térdepeltetni. Miután a Gaál Gábor-körön diplomát szerzett, több állásban is térült-fordult egyet.

Írásművészetének nagy bravúrja, hogy a kört ellipszoiddá négyszögesíti, s ezt a négyszöget asztallapként adja el nekünk. 76-ban megjelent kötete kapcsán néhány kritikus megállapította, hogy *Középkori villamosjegyével* Vári új állomásához érkezett. Vasutasteljesítményéért egy üveg pezsgővel akarták jutalmazni, de végül is leengedték előtte a sorompót, mondván: nem kezeli eléggé egyenletesen a dugóhúzó. „Vári várhat még...” - alliteráltak a literátorok.

MARGARIT, AZ ÁLDOZAT

Az áldozat ott feküdt Vásárhely piacterén, és riadtan hegyezte fülét, hisz ebben a helyzetben a körmét aligha hegyezhette volna. Ennyi ember az utolsó boszorkányégetéskor sem verődött össze, pedig akkor a turisztikai hivatal főnöke telex-szel is csak állóhelyet tudott foglalni. Péter, a barátom szintén ott tolongott a báméskodók között, kezében egy fekete macskával, a macska farkán olajos szardíniás dobozzal. (Nagyon szerette a halat.)

- Szükség vagyon kötélre? - kérdezte a főügyész a táblai bírót, akit rémesen utált már ötvenhat éve, mert a piarista kollégium évről-évre ünnepségén lefröcskölte a fehér térdharisnyáját.

- Spargarus necesse est. (Spárgára este is szükség van.) Hát, mi mással húzzák fel a szerencsétlent? Csak legyen jó erős, hogy megbírja - válaszolta a táblai bíró, és intett egy nyakigláb porkolábnak, lóduljon az objektumért.

Karaj, a mészáros - feleségestül - sötétedés óta Margarit körül ödöngött. Roppant ideges volt, egyre csak a napórát figyelte, de újhoid lévén, alig látott valamit.

- Mi lesz velünk, apjok? - siránkozott az asszony.

- Ne óbégass, várd ki a végét! - torkolta le a férj, s lejjebb húzta a holdsarlót, hogy jobban lássa az órát.

Közben a porkoláb megérkezett a kötéllel. Nehezen sikerült megszereznie, a harangozót kellett levágnia róla. Először azonban illemtudóan megkérdezte tőle, nem zavarja-e.

- Á, dehogy, amice; kipróbáltam, elég erős - válaszolta a harangozó barátságosan, és oszlani kezdett.

- No végre. A frontmögötti kiképzésen naponta ötvenszer is mondták, hogy „oszlj”, s ennek az ürgének csak most esik be a tantusz - dohogott a porkoláb, miközben Wilkinson-zsillel nyiszítelte a kötelet.

Ezalatt a táblai bíró lassított lónézéssel próbálkozott. Sajátos, bonyolult technikája volt ennek, amit a főügyész magyarázott el neki, még mielőtt lefröcskölte volna a strimflijét. Az egésznek az volt a titka, hogy először gyors, majd lassított léptekkel kellett közeledni a lóhoz. Ezt nevezték lassított lónézésnek és LL-lel jelölték, mint VK-val a vészkijáratot, és a háború végén „Kaput”-tal, amit be kell csukni.

A tömeg szürkület óta várta, hogy történjék végre valami. Éjfél előtt pár perccel a porkoláb a kötéllel és néhány darabonttal a remegő áldozathoz lépett. Készen voltak, de valami misztikus jelre vártak. Egyszer aztán fodrozni kezdett a víz a zenélő kútban, majd zongorakísérettel, fehér lepedőben és szuronyos puskával a vállán kikászálódott belőle Paplany, a bérkocsis, ki

az első háborúban veszítette el ruháját. (Előzőleg, persze, őt veszítette el a családja.) Kissé ázott hangon, de száraz tárgyilagossággal és pontban éjfélkor elrikkantotta magát:

- Na, most!

Erre a kötél megrándult, az apácák és a szerzetesek rémülten keresztet vetettek, a mészáros felesége pedig aléltan esett össze. Karaj, a mészáros kétségbeesett dühében hol a felesége arcát, hol térdén a lovaglófoltot paskolta:

- Azt hittem, vége, de csak a lába volt kificamodva, azért nem tudott felállni. Már egy szaláminak való fiákeres kancát sem kaphat az ember. Ó, Margarit, Margarit, te beste fajzat! Most mit adok a klienseimnek?

- Mandzsaré gátti! (Egyetek macskát!) - kiáltotta Péter, a barátom, s a szardíniás kandúrt elengedte a tömegben.

TÖBB FORRÁSBÓL EGY DERÍTŐBE

SZŐCS GÉZA

Az ifjú titán-nemzedék egyik súlypontos képviselője. Költészetünknek ahhoz a szárnyához tartozik, mely repülés közben fűtyül a másik szárnyra, s új légiutakat tapos ki magának a meredek időben. Sejtelmes, álomszerű látomásaiból nemegyszer arra ébred, hogy írógépéből kifogyott a tinta, befejezetlen versei végére tehát az együtt-gondolkodásra serkentett olvasónak kell kitennie mind a három pontot...

ÍGY MENTÜNK ÁT A VIZEN

(„Víz = H₂O. Tengervíz = macskaköröm + csipetnyi konyhasó, ezenkívül némi argonautika és sok-sok jóllakott rumszagú cápa” - idézet tőlem és havereimtől.)

Megszáritottuk a homokóra vizes mánusát,
majd visszszámoltunk mínusz végtelenig,
mire a posztófennsík nadrágfolt-völgyéből
felszállt léggömbünk.

Kosarában - némi hóstáti zöldség között -
jelen volt Egyed, Darkó, idézett jómagam,
tehát voltaképpen én, s egy könnyen
differenciálható ógörög függvény.

Felszerelés gyanánt: poshadt periszkóp,
hallgatag heverő, zsibbadt lótuszülés,
egy bezsongott, sánta vasmacska,
ezenkívül durva stoppolás a Darkó hangján,
Egyed szeme alatt karikás délkörök,
s derekán az Egyenlítő
mint poluált vesemelegítő.
És volt még egy kisebb kráter
(önszántából jött, nem tudni ki fia),
s ha nem tévedek, Észak- vagy Dél-Georgia.

A távolodó Föld krokodilbőr-
könnyeket hullatott,
elszíkésedtek a gravitációs rétek,
kukoricát morzsolt az imamolnárok malma,
s létté pirosult egy hajócsavar-ízű
transzcendens alma.

„Látod, öreg hiba volt kiengedni
tüdődből a begombolt levegőt?”
csesztem le Darkót, mikor a gravitáció
két vállra fektette a felhajtóerőt,
és a kosárral süllyedni kezdett a zöldség,
- ergo nem az ára -
s vele együtt, mi a hullámvasutas
Óceánra.

Mikor vizet értünk, a bazalt rozmárok
kedélyesen pödörték bajszuk, mint
Manó bácsi, az üvegnadrág-múzeum őre,
a vasmacska viszont nyávogni sem tudott,
csak hullott kifakult, rádium-poros
szőre.

Később a Gibraltárnál Darkó
már kézigránát-almát evett:
hers, hers, hers, utána bumm egy kiadósat,
majd dalra fakadt, akár egy bariton kopoltyú:
„Ó, ráncos maszlina, ó spanish blue...”

Kisvártatva pedig két kézre fogta a krátert,
a Föld gyomorszájába tette,
mi meg fejest ugortunk bele: csobb, csobb, platty,
és átúszva a magmán
(lótuszt, lódítást magunk mögött hagyván),
kikötöttünk a golyóbis túlsó cikkelyén,
egy ponty-zamatú bárka ringó fenekén.
„The time is money,
nincs önnél egy-két bani?”
érdeklődött Egyed angolul,
mert angolkóros volt a halász.

„Holnaptól a part mellett horgászok,
ott könnyebb világítótornyot fogni”
válaszolta ő. Mire én?
Ráléptem a vasmacska farkára,
nyávogni kezdett egy szendergő fregatt,
s így elmaradt a poén...

BALLA ZSÓFIA

Nem sokkal születése után jóakarató szomszédok bélelt hegedűtokban vitték az irodalmi körre. Miután többször is felsírt, a vájtfülűek megállapították, hogy betűéhség gyötri, és enni-valót adtak neki, többnyire az *Utunk* könnyebben emészthető oldalaiából.

Iskoláskorában a számoszlopok helyett rímeket írt egymás alá, s csodálkozott, hogy nem jön ki a végeredmény. „A vers mindenkié, de a kötet az enyém”, mondogatta játszótársainak, ha nem engedték fel a hintára. Később már egészen bonyolult műveletekre is képes volt: fél szemmel a kottát olvasta, féllel a világirodalmat. Serdülőkorában tanulmányozni kezdte a lakberendezési tárgyak jellemrajzát is. Ilyen természetű élményeit örökítette meg a *Szeressük a villanyresót* című ciklusban. Későbbi költészete már friss, piaci zöldségeken nevelkedett. Alábbi idézeteink is ezt igazolják.

I. CIKLUS

Nálunk minden csupa élet:
piheg a repedés a falon,
s elpirul a villanyresó,
ha göndör haját simogatom.

A konyhakredenc szinte imád:
még az ágyban is megkeres,
mert befáslizom a lábait,
hogy ne legyen visszeres.

Bög a vízcsap, ha nem láthat,
és elsápad az Alba Lux:
„kicsi gazdi, maradj velünk,
kicsi gazdi, hová futsz?”

II. CIKLUS

Valaki a tányéromban van,
valaki a levesben lapul,
valaki a kanalamhoz ér,
valahol egy holt szív ver vadul...
valakit kiveszek a léből,
de valakinek már nincs haja -
tegnap még *paradicsom* volt,
- önmagának már csak hasonmása -
akkor szédült a levesbe,
mikor felment a vérnyomása.

CSEKE PÉTER

Született a Homoród mentén, falusi naplementén. Szülei írástudónak szánták, s ezért már kis korában magukkal vitték a rétre rendet olvasni.

Egyetemista korában a *Vitorla-ének* című antológiával próbált betutajozni a halhatatlanságba, de később rádöbbsent, hogy az egyszemélyes csónak többet ér. Az államvizsga letétele után napilaphoz került, s ott olyan cikket írt a légszűrőről, hogy ő maga is köhögni kezdett tőle. Hogy a tüdeje rendbe jöjjön, a „falusi laphoz” ment, s ott mindmáig áldásos tevékenységet fejt ki, szigorúan szorgalmazva, hogy gyűjtsanak be a hideg kultúrházak igazgatóinak. Szívesen ír a falusi értelmiség hőstetteiről, és kitüntetésért az UNESCO figyelmébe ajánlja őket.

HÍDVERÉS HANGVILLÁVAL

A kánon-mozgalom felhangjai zsibognak fülemben, s ceruzámba belenyilallik a döbbenet: micsoda sokadalom, tatárdúláskor sem láttam ekkora nyájat a Kecskerágó-völgyben. Hiába, a kánon verbuváló ereje képes vetekedni a flekkenek szagával, a söröskorsók habjával.

Hat faluból érkeztek ide közös szolmizálásra, ablaknyitó tereferére. Mindenik csoport sajátos viseletben, egyéni hangszálakkal, a korparancs csíráival tarsolyában. A dolgok természetéből fakad, hogy szünetben énekelni is fognak. De hol lehet Zsenge Karcsi, a káváskutiak vezére? Csak nem törte el a karmesteri pálcát vagy a sípcsontját valamelyik „hídverés” alkalmával?

Még a kérdőjel ott ágaskodik gondolatom végén, amikor Zsenge lapockán vereget:

- Hát hogy vagyol, Péter? Estére aztán hozzánk jere, neked is tettünk egy terítéket.

- Most közösségi gondjaink kerülnek terítékre, nem tömjük meg a gyomrunkat egyébvel...

Zsenge Károly élete itt, a Kecskerágó-völgyben tornyosul jelképpé, hiszen a zenei analfabetizmus legaljáról küzdötte fel magát a legtetejére. Érdeemes megjegyeznünk nevét, legutóbb egy tűzoltóbálon szolmizált szerényen, hangtalanul, külföldi szaklapok elképedésére.

Elvegyülök a tömegben, a harisnyás kánonisták irányába sündörgök. Vajon ők mit várnak az V. Kecskerágó-találkozótól? Ha hazamennek, meddig rágódnak még rajta?

Bordás Gergely Nyamvadt: - Nagy megmutatkozások napja ez, hallja; tele van a szívünk tollasodó pacsirtákkal.

Bimbó Sándor Kehes: - Ki gondolta volna, hogy ez a szép, közös fújtatás használ a tüdőcsúcs-hurutnak? Gyökereztetni kell ezt az egészséges szélfúvást, mint a feketeribizlit.

Délceg Imre Csámpás: - Alakítsunk egy bizottságot, s az fogdossa össze a fals hangokat. Amelyik együttes a legtöbbet ereget, annak ítéljék oda a jelképes „Repedt fazék”-díjat. Egy ilyen drótozott fazék is sokat mozdítana a kánon-mozgalom szekerén. Persze, bíráltilag.

*

A népi öntudat szellem-szikrái fölé érdemes taplót tartanunk. És érdemes ezt a taplót a kétkedők fülebe dugni, hogy hallva-halljanak, és látva köhögjenek tőle. Mert ők nem hisznek az olyasmiben, ami Kiskacsádon történt. A Bimbó pataka fölött rogyadozni kezdett a nagy híd, egy idő után szekérral sem lehetett áthajtani rajta. Kőműves, ács nem lévén a faluban, a kánonistákat mozgósították, csinálnának végre valamit. Azok meg szó nélkül kiálltak a hídfőre, és szolmizálni kezdtek. Néhány do-re-mi-től megerősödtek a támpillérek, a sol-la-si-

tól rendbe jöttek a karfák, és miután végigfűjtak két kánont is, olyan fedeles híd állott előttük, mint a segesvári, ami már nem áll...

Csoda-e, ha a teremtő szolmizálás utáni napon a kiskacsádi gyermekek hangvillákkal indultak a mezőre szénatakarni?

ELEKES FERENC

Idegen aszfaltban fogant írásaiban is hazai tárgyak adják egymásnak a kilincset, és otthoni szagok tárják ölelésre karjukat. Velencében siménfalvi banánhéjon csúsztatja el a gondolást, Amszterdámban hazai falvédóból vágja ki a holland fapapucsot.

A pisai Ferde-torony mellé, párhuzamképpen, egy hazai kutya által megtámasztott villany-póznát állít, óceánon túli csipegető útjára pedig házi készítésű műanyagzacskóban viszi az ázott verebet és hozzá a hólyagos esőt...

HAM-HAM

Miután Hamburgból landoltunk, kérdem a légikisasszonyt, nem kanyarodnánk-e Siménfalva felé, mert a West Side-on, vagyis az Alszezen szilvaérés van, érzem a szagát, hoznék vagy két zsebbel. De az is lehet, egy egész szakajtóval hoznék, hogy legyen gombócnakvaló az egész kanadai szitakötő-társaságnak. Sőt, a pilóta-feleségek el is tehetnék télire, igaz, a szalicil-havazást nem garantálom, de a szilva hamvas lesz, mert felénk a lányok is hamvasok, csak meg kell törölgetni egy kicsit, máris húsosak.

Esetleg hozhatnék tornác-szagú bivalypaszulyt vagy bivalyszagú éjszakát csendesen kérődző ökönyállal. De ha nincs idő ilyesmire, legalább azt nézzem meg, nem mozdult-e el a sarkcsillag a kupáscserép fölül, s hogy a galambok megtisztelték-e a toronygombot.

A légi kislány csak egészen fenn, két merinói bárányfelhő között méltatott válaszra, miszerint Simén-City kaszálója egyelőre nem szerepel az útitervben, de ha gombokkal akarok szórakozni, ott a fejem fölött egy egész garnitúra... Valóban ott volt, s valóban friss levegőt passzírozott az ember feje búbjára, de defektes lehetett egynéhány, mert sem a bürök, sem a kozmás tej, sem a száradó kapca édes illatát nem tudták odavarázsolni.

Közöltem vele, míg megjavítják, agyoncsapom az időt, eszem valamit a halnyelűvel. Erre az égi pinyőke riadtan káromni kezdett, hogy itt tilos a csapkodás, verekedés, a bicskázásról nem is beszélve. Megnyugtattam, hogy csak füstölt oldalast óhajtok, lehetőleg kormos ércclábosban, sercegő állapotban, pulizskával. S hogy még világosabb legyen, hozzátettem: „ham-ham”. Ezt már megértette, hisz angolul mondtam, és hozott két szelet sonkát, mert angolul egy *ham* csak egy szeletet jelent. De hogy az ilyesmihez káposztacika is jár, semmiképpen nem tudta felfogni, pedig még a kecskemekegést is utánoztam, ugyancsak angolszász tájszólásban.

Dühömben épp egy népi hímzésűt akartam megereszteni, mikor kigyúlt egy piros paprika színű lámpa, és felszólítottak, kapcsoljuk be a nadrágtartókat, mert a kényszercsobbánáshoz nem elég sima az óceán tükre... Lámpagyújtásig köröztünk a Toron-tó szélén, de én egyetlen duvadt szemű békát sem láttam. Pedig milyen szépen tudnak kuruttyolni a kocsonyában vagy a befőttesüvegben, lekötve szorosán siménfalvi celofánnal. És milyen szépen kinyúlnak a kert végében, ha fejükre pottyán egy-egy gömbölyű, almaszagú kő...

Mert otthon a kőnek almaszaga van, az almának ászokszaga, az ászoknak krumpliszaga, a krumplinak pedig DDT-illata. Micsoda bódító parfümök, és milyen fenséges fészek-ászok hangulatú tájszók: Kap-ca, Dé-Dé-Té...

MANDICS GYÖRGY

Miközben az anyaföldet keresi, rábukkan az anyacsavarra, melynek spirálmenetében meglátja a rozsdás végtelent. Naprendszerünkben tapogatózva, a matematikus költő gyakorlati érzékével ragadja üstökön az anyakavicsot, melyből kifejlődött az anyahomok, s egy újabb minőségi bakugrással az anyarozs.

Mandics precíz versfolyamokban gondolkodik, éppen ezért logarléccel és hitelesített sántaarasszal méri ki azt a medret, melyben kővé meredt költői ábráit görgeti a ráncbaszedett nehézvíz.

A KÓDOLT KAVICS

Mottó: „Az össemiből leülepedett az ós-kavics, melyet cérnára fűzve ékszerként is lehetett volna viselni, ha lett volna hozzá nyak...”

(Kavics történeti lexikon, I. kölenyomat)

A kavics Anti-Lágyság, a kavics
programált homok, a kavics
a fogsorok között
reprogramáltan
ropog.
A kavics
reumás kacskaring,
van benne cűg, elektron-
huzat; minden kozmikus
utász szkizofrén kavicsot zúzat.

A kavics Apollinaire, a költő,
és nem más, mint Walt Whitman...
A kavics mínusz végtelennél
csak mérsékeltén hitvány.

A kavics az Totál Úr,
in corpore gyakran szúr,
de a kavics post mortem
nem más, mint sok porszem...

A kavics pattintott vesekő,
ha akarja, a vesékbe lát.
A jó kavics egy félszemcsével
zsebre vág minden dioptriát.

Lappangó lapos-lét koromban
kódolt kivi-kavics voltam,
de robbanásos világrabógésem
néhány fényesztendővel elnapoltam.

Kódolt kavics,
jóra taníts,
mert mind
hamics,
mi
nem kavics.
Keve - kavics,
el ne hajíts, költő
kérlel: Meta - Mandics.

PALOCSAY ZSIGMOND

A természet nyitott könyvét gyermekkorában végignyálazta, emészthető lapjaira már akkor étvágyat kapott. Ha teheti, a kávézaccra lazacot eszik, tuskó helyett tőkehalra ül, és éjfél tájt pontyosan lefekszik, hogy reggel nádisíppal kürtölje világgá a természet lágy ölet. Nem nyúlkál kozmikus magasságok felé, inkább a földi tócsákat karolja fel: a holtágak iszapjából, szakállas horgával, egy-egy jól fejlett, ívni készülő bakancsot emel ki.

PECÁZÓK

A főnök halsütő tepsit
emel —————
ujjával geleszta-fityiszt mutat,
lódulhat a pecázó vonat.

Kupé kerül, vodka akad,
lőfötyölő pacal-szajunk
piócaként reátapad.
Kutyorog a kalauz,
bizgeti a derékövet,
látja a sok vodkucát —————
szürcsöl, s kér még vodrucát
jövet —————
Pitymalaczik az ég bő-Gője,
zsombékázik a nagy ártér,
nincsen rajta gumi-gácsér,
sem sláger-légy PVC-ből,
sem igazi árnyékszékből,
kócsagol egy kibic bíbic,
tócsagol a felgyúlt vi-víz,
padmalykodik, bizzent a fűz,
és szortyogó szutyorgást fűz
hozzá ————— rekettyes hangon.

Legyezgetek állóvizet,
előkézek ülve tízet,
hintukálok, pallókázok,
kajla kedvvel parafázok,
cukutyálom, hátha jőne,
a tepsiben végigdőlne;
de szakállas horgom őszül,
nem jön a hal, ő szül
fehér ikrát feketén —————
a tó s a saját fenekén.

- Nyugi-nyugi nyityeláj -
csillapít le Sostakovics
(a Deltában postakocsis
bárkával —————)

„Nyugi-nyugi nyityeláj,
csörfötöl még putyeráj
a békámban.” _____

Átnyalából oktáv-nádat,
hektikácsol, de nem fárad,
egy bográcsba tüzet rak,
meg ne lássák a halak...

öntözgeti fehér borral,
csepegteti lógó orral
.....úgy szokta.

Nem hozhattak így hát hírbe,
megmentett egy Gostat-csirke,
és itthon az első szóra
besirültünk a nagy „Sora”

_____ nevű _____
_____ no mibe? _____
_____ önkibe _____

Hát, a polcok roskotyálnak,
annyi a hal és annyi fajban,
lubickolnak az olajban.

„Tíz dobozzal biztos elmegy,
hadd örüljön az a gyermek...”

Csak egy nem vesz: Sostakovics
(a Deltában postakocsis)

ő reméli,
- azért vihog -
ott legalább
egyet kifog...

BEKE GYÖRGY

A mi mindennapi riportunkat a föld alól is előteremti, és többnyire méterárúként bocsátja forgalomba. A lapok folytatásokban közlik ezeket, mindig ugyanazon az oldalon, hogy könnyebben rájuk találjon a szerző.

Kenyerét riporterként keresi meg, egyes kritikusi és „ellenségei” viszont regényeiből élnek. Barangolásai közben gyakran megfordul ipari tájakon, s gondolatban hazakiséri az ingázó munkásokat, akik még a biciklin is magas állványokról és nívós kártyapartikról álmodoznak. A csángók „furtonfurt szompolygó írástudóként” tartják számon, a szilágyságiak pedig naponta koccintanak egészségére abban a reményben, hogy az Otelló mellé a Nova is bevonul az irodalomba.

SZILÁGYSÁGI BEKE-HUPA

Prológus

A táj törvénye törvénytelen. A Szilágyságé kétszeresen az. Bokáig por, derékig sár. Belemászol, kimászol, elvágódol, elvágyódol... nem maraszt, megmaradsz. Mindenütt hepehupa, mindenütt hét szilvafa, s legtöbb helyt Ady Endre. Összeugrasztott dombok, kibékült szomszédok, megbékélt sírhantok. És mindenütt hepehupa. Ahány hepe, annyi hupa. Megszámoltam - törlesztek vele...

I. levél

A navétás busszal érkeztem Tövispúposdra. A megállóban ángyom sógora várt vasalt nadrággal, vasalt szekérral és bizakodó tekintettel. Pirosposzsgás, szép szál ember Békási Nagy Károly. Csak a fél szeme van meg, de annak idején mégis feltették a kuláklistára. Estiben érettségizett, levelezőin levelezett, most diplomás főzetető a farmon. Tehát a kóstit löki oda az állatoknak, naponta háromszor, gombnyomással, fehér köpenyben.

A megálló dombon van, önkéntelenül szétnézek. Sokat fejlődött ez a vidék, mintha a jegenyék is kiegyenesedtek volna. Csak az a néni nem tud, aki a jegenyék alatt baktat. Egyik vállán átalvető, a másikon nyolcvan esztendő, de a szeme huncutul villan:

- Jó, hogy itt vagy, fiam! Nehéz ez az átalvető, nem segítenél-e?

- Biri nénémnek még a Göncölszekeret is lehoznám az égről, csak azt mondja meg nekem, hogy megy a közös?

- Hát te honnan tudod a nevemet? - kérdez vissza derűsen, s ebben már a felelet is benne van. Ilyen a szilágysági ember, visszakérdez, ha magamfajta úri ember kíváncsiskodik.

- A nénénket én hazavitetem, gyere, kanyarodjunk a farm felé - indítványozza Békási Nagy Károly szálegyenesen.

A farm kapujánál kétszer is fertőtlenítik kezünket, sőt egyszer még a ceruzám hegyét is. Nem csoda, az istállóban hófehér minden, fehérek a falak, fehér a gondozók köpenye és fehér a tej. Mintha a székely asszonyok szapulták volna ilyen vakítóra a Fekete-ügyben. Elsőnek egy nagy tőgyű tehenet nézünk meg. Becsületes neve: Riska. A név már a Váradi Regesztrumban szerepel, a testvérnépeknél pedig Rişca, illetőleg Rischka alakban használatos. Szép példája az együttélésnek, a közös állattartásnak.

Gombnyomásos etetést nem láttam addig. A főtető megnyom egy gombot, s a következő pillanatban az egész farm eszik. Maguk az etetők is. Utána gombnyomásos itatás következik. A gombbal itt sincs baj, az itatás viszont nem éppen kifogástalan. A főitató nyomkodja a gombot, az alitatók isznak, a tehének viszont nem. Nincs víz. Tehát az emberek egyebet ittak az előbb, vonom le a következtetést. Megnyugtattak, hogy vedrekkel vizet hordanak a pumpákba, akkor aztán a jószág is mulathat, gombnyomásra.

Este Ady-kötetre hajtom fejem, erjedt cefreszag leng körül, és navétásokkal álmodom...

II. levél

Másnap ipari zajra ébredek: az ingázók verik a blattot egy teherautó tetején. Az egyik hupán elegáns üvegcsarnok: a nadrágszíjgyár. A szójáték szinte magát kínálja: nadrágszíjgyár a hajdani nadrágszíj-földeken idők derekasodását jelezve. A megyénél azt mondták, három megye nadrágszíj-szükségleteit elégíti ki a gyár, de nemsokára szorításába kerül a negyedik is.

Pompás Márton főmester egyenesen ölelésre tárja karját. Jó pár évvel ezelőtt ismerkedtem meg vele a bráilai Nagyszigeten fahasogatás közben. Ahogy megkapta az otthoni táviratot, ledobta a fejszét, földhöz vágta a simléderes szilágysági sapkát, s azt mondta: inkább nadrágszíjat hasogatok otthon, mint fát idegenben. Ezt ugyan nem hallotta más, mert befelé beszélt, de szokása ez a szilágysági bácsinak, pláne ha nincs más a közelben. Pompás Márton középkorú ember, nagy, barna szemekkel, lefagyott lábujjakkal.

- Mondja, kedves Pompás Márton, mi hasad jobban: a fa vagy a szíj? (Kedvem lett volna „szíju”-nak nevezni, mint otthon a Fekete-ügy mentén...)

- Az ember szíve a hepehupáért, ha távol van - mondja kitérőleg. Arról viszont hallgat (nem szeret dicsekedni), hogy ebben a gyárban a csattól az utolsó lyukig mindent helyi tervezésű gépekkel végeznek, s nem importálnak egyetlen lyukat sem a szíjakra. Sőt, ha rajtuk múlna, még a csatot is kilyuggatnák.

- S a családja, kedves Pompás Márton?

- Köszönöm, megvannak...

- Évácška...?

- Férjhez ment... kétszer is.

A személyzeti osztályon kiderült, hogy háromszor ment férjhez, de hát ilyen ember Pompás Márton, nem szeret dicsekedni...

Margó

A Meszesen állok. Alattam Tövispúposd, két gyárkémény és egy elnyújtott tehénbögés. Integtenék, de kinek? Károly sógornak, aki most a gombokat nyomogatja? Vagy Pompás Mártonnak, ki terven felül lyukaszt? Ki válaszoljon hát? Biri néni a közös szekeréről? Vagy a villanyégők, a póznák, esetleg egy bura? Vagy a fekete zongora?

Senki ül a semmi tetején. Még jó, hogy látva látom őt...

-&-